รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Performance Efficiency Increasing of Saving Groups for Self-Dependence on Economic and Social in Agriculture Community Follow in Philosophy of Sufficiency Economic.

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2555

จำนวน 350,000 บาท

หัวหน้าโครงการ นายอารีย์ เชื้อเมืองพาน

ผู้ร่วมโครงการ นายกฤษดา ภักดี

นายชุมพล รินคำ

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

01/03/2556

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีงบประมาณ 2555 ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมผู้พิจารณาการให้ทุน ที่เล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของงานวิจัย ทั้งในส่วนที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และเป็นฐานความรู้ในการช่วยพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณประธานกลุ่ม รวมไปถึงคณะกรรมการของกลุ่ม ที่เสียสละเวลาในการให้ความรู้และข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย รวมถึง คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่อนุเคราะห์สถานที่และอุปกรณ์บางอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้ จะมีส่วนช่วยให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์รวมถึงประธานกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้และเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานต่อไป

อารีย์ เชื้อเมืองพาน

สารบัญ

		หน้า
สารบัญตาราง		ข
สารบัญภาพ		ง
บทคัดย่อ		1
Abstract		2
บทที่ 1	บทนำ	3
	ความสำคัญของปัญหา	4
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2	การตรวจเอกสาร	8
	แนวคิดและทฤษฎี	8
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3	วิธีการวิจัย	21
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
	การวิเคราะห์ข้อมูล	21
บทที่ 4	ผลการวิจัย	26
บทที่ 5	สรุป และข้อเสนอแนะ	54
	สรุปผลการวิจัย	54
	ข้อเสนอแนะ	56
เอกสารอ้างอิง		57
ภาคผนวก		60
	ภาคผนวก ก.	61
	ภาคผนวก ก.	67

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือตอนบน ณ ธันวาคม 2550 6

ตารางที่ 3.1 ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิต 21

ตารางที่ 4.1 ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาด มีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) 27

ตารางที่ 4.2 ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) 28

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพ กลุ่มออมทรัพย์และผลได้ต่อขนาด การดำเนินงานภายใต้ ผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) 31

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์และผลได้ต่อขนาด การดำเนินงานภายใต้ ภายใต้ผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) 32

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยส่วนที่ต้องลดของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย 33

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยส่วนที่ต้องเพิ่มของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย 34

ตารางที่ 4.7 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสถานที่ 35

ตารางที่ 4.8 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านประเภทสมาชิก 36

ตารางที่ 4.9 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านทะเบียนสมาชิกกลุ่ม 36

ตารางที่ 4.10 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านระเบียบข้อบังคับ 37

ตารางที่ 4.11 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านวิธีเก็บเงินสัจจะสะสม 37

ตารางที่ 4.12 ดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านวิธีการควบคุมทางการเงิน 38

ตารางที่ 4.13 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านบัญชีการเงิน 38

ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 39

ตารางที่ 4.15 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านเงินทุนของกลุ่ม 40

ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม 40

ตารางที่ 4.17 ปัจจัยด้านแนวการใช้เศรษฐกิจพอเพียงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์ 42

ตารางที่ 4.18 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสังคม 44

ตารางที่ 4.19 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านเศรษฐกิจ 45

ตารางที่ 4.20 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสิ่งแวดล้อม 46

ตารางที่ 4.21 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสวัสดิการ 47

ตารางที่ 4.22 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการเมือง 48
ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านการจัดตั้งกลุ่ม 50
ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านการเงิน/สินเชื่อ 51
ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านสมาชิก 52
ตารางที่ 4.26 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านการบริหารจัดการ 53

สารบัญภาพ

	หน้า
กาพที่ 1.1 วัฏจักรของความยากจน (The vicious circle of poverty)	5
ภาพที่ 2.1 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร ด้านปัจจัยการผลิต	9
ภาพที่ 2.2 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร ด้านผลผลิต	10
ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดเทคนิคการมีส่วนร่วมแบบ AIC	15
ภาพที่ 4.1 ร้อยละประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาด มีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)	27
ภาพที่ 4.2 ร้อยละประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS)	28
ภาพที่ 4.3 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภายใต้ข้อสมมุติ VRS และ CRS	29

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Performance Efficiency Increasing of Saving Groups for Self-Dependence on Economic and Social in Agriculture Community Follow in Philosophy of Sufficiency Economic.

อารีย์ เชื้อเมืองพาน [1] กฤษดา ภักดี [1] ชุมพล รินคำ [2]

Aree Cheamuangphan[1] Kirsda Bhackdee[1] Chumpol Rinkam [2]

[1] คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

[2] สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเกษตร 2) ศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพต่ำให้มีความเข้มแข็งโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มออมทรัพย์หลายๆ รูปแบบใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครดิตยูเนี่ยน และธนาคารหมู่บ้าน จำนวน 336 กลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ภายใต้เงื่อนไขผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant return to scale: CRS) กลุ่มออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่การวิเคราะห์ประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขผลได้ต่อขนาดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Variable return to scale: VRS) กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพต่ำให้มีความเข้มแข็งโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายของการพัฒนานั้น พบว่า 1) กลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มออมทรัพย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง 3) กลุ่มออมทรัพย์มีการสนับสนุนการจัดทำบัญชี

ครัวเรือนแก่สมาชิก และ 4) มีการฝึกอาชีพเสริมและทักษะการประกอบอาชีพใหม่ๆ แก่สมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มให้สูงขึ้น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ กลุ่มออมทรัพย์ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข็มแข็ง

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the performance efficiency of saving groups located in agricultural communities and 2) to study the guidelines for improving low efficient saving groups to be strengthened by using the philosophy of sufficiency economy. The samples in this study are 336 groups of various types of saving groups, such as saving groups for producing, credit unions, and village banks, in 8 provinces in the upper northern region.

The results of efficiency analysis show that under the condition of constant return to scale (CRS), the most of saving groups in the upper northern areas are efficient in the low level. Nevertheless, the saving group efficiency is in medium level under variable return to scale (VRS) condition.

In terms of factors affecting the guidelines for improving low efficient saving groups to be strengthened by using the philosophy of sufficiency economy, the findings reveal that 1) the saving groups are the mainstay in driving economic sufficiency, 2) the operations of saving groups are based on economic sufficiency, 3) the saving groups support the members to make a note of household account, and 4) there are added occupational promoting and new occupational skills training to members for increasing their income and enhancing efficiency development of saving groups.

Key words: Efficiency, Saving groups, Factors affecting the strength

บทที่ 1
บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจในเกือบทุกประเทศทั่วโลกต่างอาศัยการพัฒนามาจากพื้นฐานของการเกษตรเป็นจุดเริ่มต้น การก้าวไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (developed countries) หรือประเทศกำลังพัฒนา (developing countries) ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ภาคเกษตรปรับตัวไปสู่ภาคอุตสาหกรรมได้สำเร็จหรือไม่อย่างไร บทบาทของภาคเกษตรด้านความมั่นคงด้านอาหาร (food security) ถือเป็นความสำคัญอันดับแรกที่เป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในขณะที่พื้นที่การเกษตรได้ลดลง ผลผลิตส่วนเกินจากการบริโภคจะเป็นที่มาของรายได้และเงินตราต่างประเทศ อันนำมาสู่การสะสมทุนของประเทศ (capital accumulation) นอกจากนี้แรงงานภาคเกษตรที่มักเกิดการว่างงานแอบแฝง (under employment) สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคการผลิตอื่น และเป็นแหล่งแรงงานราคาถูกรวมถึงวัตถุดิบราคาถูกจากภาคเกษตร จึงส่งผลทำให้ให้ภาคอุตสาหกรรมอื่นพัฒนาไปได้ดี ขณะเดียวกันหากภาคเกษตรมีกำลังซื้อสูง (purchasing power) ภาคเศรษฐกิจอื่นก็มีตลาดเพิ่มขึ้น ดังนั้นภาคเกษตรจึงมีความสำคัญและต้องอยู่คู่กับเศรษฐกิจของทุกประเทศ (อาแว มะแส, 2543)

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยก็มีลักษณะเดียวกันคือมีฐานความเจริญเติบโตเริ่มต้นจากภาคเกษตรและกำลังขยายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมอื่น แต่ระบบเกษตรของไทยที่มีฐานการผลิตอยู่ในชนบทและเป็นการผลิตดั้งเดิมเป็นแบบยังชีพ มีวัตถุประสงค์หลักคือความมั่นคงทางด้านอาหาร อย่างไรก็ตาม จุดเปลี่ยนของวิธีการผลิตการเกษตรเกิดขึ้นหลังจากไทยลงนามสนธิสัญญาบาวริ่ง ทำให้เกิดระบบเกษตรเชิงการค้าและเป็นจุดเริ่มต้นของการเพิ่มปริมาณการผลิตโดยการขยายพื้นที่พัฒนาชลประทาน และปรับปรุงการดูแลรักษาเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น การพัฒนาการเกษตรเชิงการค้าที่สำคัญคือ การปฏิวัติการเกษตรและการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีแนวคิดในการพัฒนาการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่ารายได้ให้ประเทศเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แนวทางการพัฒนาการเกษตรในช่วงนี้ได้มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตต่างๆ เพื่อให้เกิดรายได้สูงสุดในการผลิต จึงมีระบบการเกษตรที่หลากหลายขึ้นตามกลไกในระบบการค้าเสรี ตั้งแต่ระบบการเกษตรแบบยังชีพไปจนถึงระบบการเกษตรเชิงการค้า

แม้ว่าภาคเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันภาคเกษตรต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง การผลิตอาศัยธรรมชาติ ราคาผันผวน รวมถึงแรงงาน

เคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน และสมชาย ภค-ภาสนิวิวัตน์, 2541) และหลังเกิดปัญหาเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2550 ผู้คนจำนวนมากได้ฝากความหวังไว้กับภาคเกษตรในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โอกาสที่การเคลื่อนไหวภาคเกษตรจะส่งผลกระทบไปยังเศรษฐกิจมหภาคน้อย ในทางตรงกันข้ามภาคเกษตรกลับเป็นภาคที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภาคอื่นมากกว่าเป็นตัวส่งผลกระทบ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541)

ในปี 2549 มีครัวเรือนเกษตรกรที่ยากจนจำนวน 1,388,207 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 69 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด โดยเกษตรกรที่ยากจนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย โดยมีรายได้ประมาณ 12,835 บาท/คน/ปี ขณะที่รายจ่ายประมาณ 17,574 บาท/คน/ปี ในขณะที่ส่วนครัวเรือนนอกภาคเกษตรจะมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 155,418 บาท/คน/ปี ซึ่งสูงกว่าครัวเรือนเกษตรที่ยากจนถึง 9 เท่าตัว ด้วยเหตุนี้จึงเกิดปัญหาการอพยพเคลื่อนแรงงานจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม มีหลายคนที่จะพยายามรักษาอาชีพเกษตรกรรมไว้แต่มักจะประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกรคือ การพอกพูนภาระหนี้สินมากขึ้น เพราะเกษตรกรบางรายต้องอาศัยแหล่งเงินกู้นอกระบบมาเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิตเพราะรายได้จากภาคเกษตรไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ ซึ่งการกู้ยืมเงินดังกล่าวจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าการกู้เงินในตลาดเงินในระบบถึง 25 เท่าตัว (วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล, 2550) นอกจากนี้ กลุ่มคนเหล่านี้ยังประสบปัญหาด้านการตลาดเพราะขาดความรู้และประสบการณ์ ผลผลิตที่ได้ต้องขายผ่านพ่อค้าคนกลาง และมักจะถูกพ่อค้าคนกลางฉกฉวยผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับเพราะไม่มีอำนาจการต่อรอง ทำให้วิถีชีวิตของเกษตรกรจึงอยู่ในวัฏจักรของความยากจน (รูปที่ 1.1) ในที่สุดอาชีพที่เกษตรกรรมที่อาศัยภูมิปัญญาและอยู่คู่คนในชุมชนมาหลายชั่วอายุคนและได้เสริมสร้างความมั่นคงให้กับคนในชุมชนมาเป็นเวลาช้านานก็จำเป็นต้องหายสาบสูญไปพร้อมกับความล่มสลายของชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศไทยไม่สามารถจะต้านทานกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลดีต่อชุมชน

ทั้งนี้การจะหลุดพ้นจากวัฏจักรดังกล่าวได้ต้องสนับสนุนให้เกษตรกรรู้จักสะสมทุนของตนเอง (รัตนา วงศ์รัศมีเดือน, 2522) ซึ่งรัฐเองก็ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้กำหนดแผนงานที่จะกระจายโอกาสและความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากขึ้น โดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาชนบทขึ้นในปี 2528 โดยให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักเข้าไปส่งเสริมให้คนในชนบทรวมตัวกันเพื่อร่วมทำกิจกรรมที่จะเสริมสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้ให้ดี

ขึ้นกว่าเดิม แต่การดำเนินงานดังกล่าวมักจะมีข้อจำกัดมากมาย โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่จะสนับสนุน รวมถึงปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้สร้างความสับสนให้กับชุมชนในชนบทเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น รัฐจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนทั้งที่จัดตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและเขตชนบท ซึ่งมีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทและเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป้าหมายในการดำเนินงานที่สำคัญคือ "การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม"

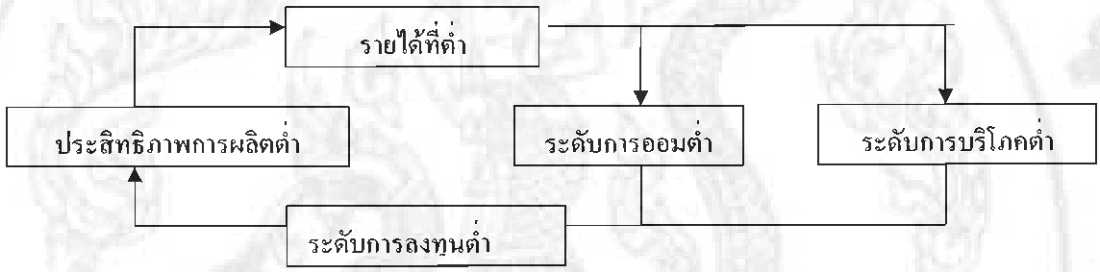

รูปที่ 1.1 วัฏจักรของความยากจน (The vicious circle of poverty)
ที่มา: ธนาคารโลก, 2552.

กลุ่มออมทรัพย์ก็เป็นธุรกิจชุมชนอีกประเภทหนึ่งที่กลุ่มคนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การร่วมกับสะสมเงินออมเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนของชุมชน เพราะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภทล้วนต้องอาศัยเงินทุนแทบทั้งสิ้น และการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ครั้งแรกเกิดขึ้นในปี 2517 โดยกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นภายใต้ชื่อ "กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต" วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งคือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรในชุมชนหันมาให้ความร่วมมือกันจัดตั้งแหล่งเงินทุนของตนเอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและขยายไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานดังกล่าวนับว่าประสบความสำเร็จในระยะแรก เพราะมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกือบทุกชุมชน แต่เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวดำเนินงานไปช่วงระยะเวลาหนึ่งก็จะล้มเลิกกิจการไป มีเพียงบางส่วนที่พยายามดำเนินกิจกรรมต่อไป นอกจากนี้ยังมีกลุ่มออมทรัพย์อีกจำนวนหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นด้วยตนเองของคนในชุมชน โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคเอกชน แต่ผลการดำเนินงานก็มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ยังดำเนินงานอยู่

ภาคเหนือตอนบนก็เป็นอีกภาคหนึ่งที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ล้าหลัง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นสำคัญ และสภาพความเป็นอยู่ของประชากรยังมีฐานะที่ยากจนอยู่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2550) ด้วยเหตุนี้องค์กรภาครัฐและเอกชนจึงได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งองค์กรธุรกิจชุมชนขึ้น โดยเฉพาะ "กลุ่มออมทรัพย์" ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละชุมชนจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเครดิตยูเนี่ยน ธนาคารหมู่บ้านและกลุ่มสัจจะ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือดอนบนจะมีอัตราการขยายตัวต่ำและบางพื้นที่ก็มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์น้อยมาก ซึ่งจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาใหม่เป็นจำนวนมากพอสมควร ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มออมทรัพย์เดิมที่เลิกกิจการก็มีจำนวนมากเช่นกัน จึงทำให้ยอดสุทธิของกลุ่มออมทรัพย์มีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำ และจากข้อมูลที่สำรวจพบว่า ในเขตภาคเหนือตอนบนมีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเกษตรทั้งสิ้น 2550 กลุ่ม (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือตอนบน ณ ธันวาคม 2550

จังหวัด	ประเภทกลุ่มออมทรัพย์		
	เครดิตยูเนี่ยน[1]	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต[2]	ธนาคารหมู่บ้าน[3]
พะเยา	8	119	8
ลำปาง	33	193	6
ลำพูน	3	182	3
เชียงราย	38	436	8
เชียงใหม่	63	254	75
แม่ฮ่องสอน	5	94	2
น่าน	8	282	31
แพร่	4	129	6
รวม	262	1,689	139

ที่มา: [1] ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนแห่งประเทศไทย จำกัด สาขาภาคเหนือ

[2] ศูนย์ข้อมูลพัฒนาชุมชนเขต ๕ ลำปาง

[3] สมาคมนักพัฒนาหมู่บ้านแห่งประเทศไทย

ดังนั้นจึงเป็นประเด็นคำถามว่า จะทำอย่างไรที่จะพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่แล้วและที่จะจัดตั้งขึ้นมาใหม่ให้มีความเข้มแข็งจนสามารถพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้อย่างแท้จริง เพราะหากกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวมีความเข้มแข็งจะส่งผลดีต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรและที่สำคัญคือ

กลุ่มออมทรัพย์จะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาระบบเกษตรระดับครัวเรือน (Micro agro-systcm) ให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพราะหากกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็งก็จะเป็นองค์กรชุมชนที่จะกระจายโอกาสให้คนในชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน หากระบบเกษตรของครัวเรือนเข้มแข็งก็จะส่งผลถึงระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชน ภูมิภาค และประเทศมีความเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1) ศึกษาถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเกษตร

2) ศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพต่ำให้มีความเข้มแข็งโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการศึกษาในครั้งนี้จะศึกษากลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งในชุมชนเกษตรของ ๔ จังหวัดพื้นที่ในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุดคือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ประโยชน์จากการนำผลงานวิจัยไปใช้

จะนำผลงานดังกล่าวไปนำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเกษตร เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน แห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อให้นำกลุ่มออมทรัพย์ที่ได้รับการพัฒนาจากโครงการวิจัยดังกล่าวใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่ยังไม่เข้มแข็ง โดยให้กลุ่มออมทรัพย์ต้นแบบเป็นฐานการเรียนรู้

2) ประโยชน์ด้านวิชาการ

ผลงานวิจัยที่ได้รับจะนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่มี Peer Review

บทที่ 2
การตรวจเอกสาร

แนวคิดและทฤษฎี

2.1) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

2.1.1) ความหมายและสาระสำคัญ

ประสิทธิภาพการผลิต หมายถึง การผลิตที่ได้รับผลผลิตตามที่กำหนดโดยใช้ต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด หรือการผลิตที่ใช้ต้นทุนตามที่กำหนดไว้แต่ได้รับผลผลิตสูงที่สุด Farell (1947) ได้จำแนกประสิทธิภาพการผลิตออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ประสิทธิภาพทางเทคนิค หมายถึง ประสิทธิภาพการผลิตที่เกิดจากการผลิตที่ใช้ปัจจัยการผลิตตามที่กำหนดไว้ โดยให้ได้รับผลผลิตในปริมาณมากที่สุด

(2) ประสิทธิภาพการจัดการ หมายถึง ประสิทธิภาพที่เกิดจากการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตที่เกิดต้นทุนต่ำที่สุด แต่ได้รับผลผลิตตามที่กำหนดไว้

(3) ประสิทธิภาพรวม หมายถึง ประสิทธิภาพการผลิตทั้งหมด โดยพิจารณารวมทั้งการผลิตที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเทคนิคและการจัดการ

2.1.2) การวัดประสิทธิภาพด้านปัจจัยการผลิต (Input-Oriented Measures)

แสดงการใช้สัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เสียต้นทุนต่ำสุด ภายใต้ปริมาณการผลิตเท่าเดิม โดย Farrell (1957) ได้กล่าวไว้ว่า ธุรกิจที่ใช้ปัจจัยการผลิตเพียงสอง ชนิด คือ (X_1 และ X_2) เพื่อผลิตผลผลิตเพียงชนิดเดียว (Y) ภายใต้ข้อสมมติการผลิตสินค้าที่มีการเทคโนโลยีการผลิตแบบผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale: CRTS) แสดงดังภาพที่ 2.1เส้น SS' แสดงถึงการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ณ จุด Q แสดงการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ขณะที่ จุด P ธุรกิจหรือหน่วยผลิต ใช้ปัจจัยการผลิต เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งมีระยะเท่ากับ QP โดยหน่วยผลิตสามารถลดการใช้ปัจจัยการผลิตลงได้ อีกโดยไม่ทำให้ผลผลิต Y ลดลง ซึ่งสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่สามารถลดลงได้อีกเทียบกับปัจจัย การผลิตเดิมเท่ากับ QP/OP เพื่อให้หน่วยผลิตมีประสิทธิภาพทางเทคนิค โดยประสิทธิภาพทางเทคนิค ค่าหน่วยผลิตวัดได้จาก ค่าระหว่าง 0-1 ถ้าธุรกิจหรือหน่วยผลิต ผลิตที่มีค่า TE เท่ากับ 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพทางเทคนิคเต็มที่ (Fully Technical Efficiency) หาก ค่า TE ต่ำกว่า1 แสดงถึงระดับ

ความไม่มีประสิทธิภาพ (Technical Inefficiency) ของหน่วยผลิต หากพิจารณาราคาปัจจัยการผลิตเข้ามาพิจารณา แสดงดังเส้น AA' ในภาพที่ 3 ซึ่งแสดงถึงความมีประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิต (Allocative Efficiency: AE) ณ จุด R แสดงถึงความมีประสิทธิภาพการจัดสรร ขณะที่ ณ จุด P แสดงความไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิตก็คือระยะระหว่าง PR ดังนั้น ประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิตเท่ากับ OR/OQ เนื่องจากระยะทาง RQ แสดงถึงการลดลงของต้นทุนการผลิตซึ่งจะเกิดขึ้นได้ถ้าการผลิตนั้นเกิดขึ้นที่จุด Q' แทนที่จะเป็นจุด Q การที่จะให้เส้นผลผลิตเท่ากันสัมผัสกับเส้นต้นทุนเท่ากันที่จุด Q' นั้น Q จึงต้องเคลื่อนไปสู่จุด Q'นั่นคือมีการจัดสรรทรัพยากรใหม่โดยใช้ x1 / y เพิ่มขึ้น จะพบว่าช่วงห่างของเส้น AA' กับเส้นต้นทุนเท่ากันที่สมมติลากขนานผ่านจุด Q นั้นก็คือต้นทุนทั้งหมดที่สามารถลดลงได้() เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จุด P ควรเคลื่อนย้ายมายังจุด Q' หรือที่จุด R ซึ่งเป็นจุดที่แสดงสถานะเสมือนเดียวกันกับจุด Q' หากพิจารณาทางด้านประสิทธิภาพเชิงเทคนิคและประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพดังกล่าวธุรกิจหรือหน่วยผลิต ต้องเคลื่อนมาอยู่ที่จุด R ดังนั้น OR/OP ก็คือประสิทธิภาพเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency: EE) หาได้จาก EE = (TE)x(AE) = (OQ/OP)x(OR/OQ) = (OR/OP) (สมชาย หาญหิรัญ; 2548)

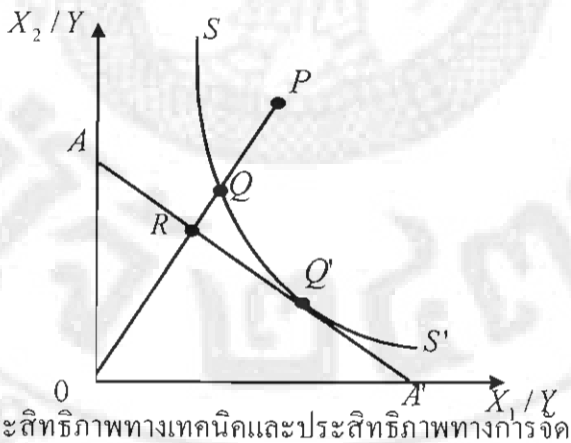

ภาพที่ 2.1 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร ด้านปัจจัยการผลิต
ที่มา: Coelli et al. (1996)

อย่างไรก็ตาม การวัดทางปฏิบัติไม่สามารถทำได้ เนื่องจากไม่สามารถหารูปแบบการผลิตของหน่วยผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุดที่ควรจะเป็นได้ จากตัวอย่าง Farrell ได้แนะนำให้ใช้เส้นผลผลิตเท่ากันในรูป Piecewise Linear Convex Isoquant โดยสมมติว่าจะไม่มีหน่วยผลิตใดๆ มีการผลิตอยู่ต่ำกว่าเส้น Efficient ดังนั้น Farrell แนะนำก็คือ การประมาณค่าฟังก์ชันแบบพาราเมตริก (Parametric Function) และ แบบไม่จำกัดรูปแบบ (Non-Parametric)

2.1.3) การวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิต (Output-Oriented Measures)

การวิเคราะห์จะตรงข้ามกับ input oriented ซึ่งกรณีนี้จะพิจารณาด้านผลผลิต (Output) ซึ่งมุ่งตอบจุดประสงค์ที่ว่า ผลผลิตจำนวนเท่าไรที่สามารถจะเพิ่มขึ้นได้อย่างเป็นสัดส่วนโดยที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณปัจจัยการผลิตที่ใช้ การวัดจะเน้นด้านผลผลิตสามารถที่จะพิจารณากรณีการผลิตที่ให้ผลผลิต 2 ชนิด (y1 และ y2) โดยใช้ปัจจัยการผลิตเพียง 1 ชนิด (1 x) สมมติว่าเทคโนโลยีการผลิตเป็นแบบผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ สามารถแสดงเทคโนโลยีการผลิตโดยเส้นความเป็นไปได้ในการผลิต (Production Possibilities Curve: PPC) แบบสองมิติ ดังแสดงในภาพที่ 4 เส้น ZZ' คือ คือ เส้น PPC และที่จุด A แสดงถึงธุรกิจที่ดำเนินการผลิตไม่มีประสิทธิภาพ เพราะที่จุด A นั้น จะอยู่ต่ำกว่าเส้น PPC และหากจะให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดควรจะผลิตที่จุด B

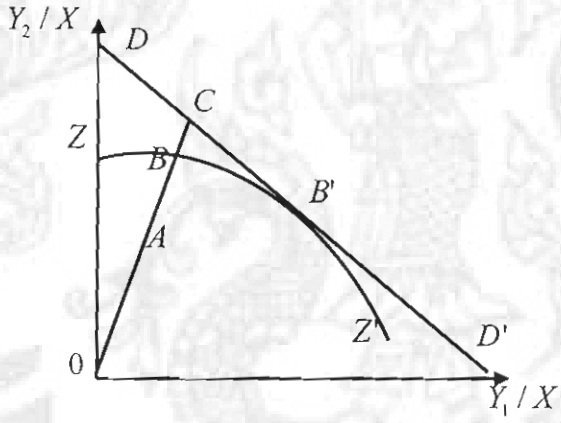

ภาพที่ 2.2 ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางการจัดสรร ด้านผลผลิต

ที่มา: Coelli et al. (1996)

ดังนั้นในภาพที่ 4 ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคกรณีเน้นทางด้านผลผลิต จะเท่ากับ OA/OB ถ้านำเรื่องราคามาพิจารณาก็สามารถจะวาดเส้นรายได้เท่ากัน (Iso-revenue) ซึ่งแสดงด้วยเส้น DD' และสามารถวัดประสิทธิภาพเชิงการจัดสรรปัจจัยการผลิตได้ ซึ่งเท่ากับ OB/OC และสำหรับประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม (Total Economic Efficiency) หาได้จาก

$$EE = (TE)x(AE) = (OA/OB)x(OB/OC) = (OA/OC)$$

ซึ่งก็คือ ระดับรายได้ทั้งที่สูญเสียไป เมื่อเทียบกับรายได้สูงสุดที่ควรได้ โดย OA คือเป็นผลมาจากการไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค และระยะจาก OA ไปถึง OC ก็คือรายได้ที่ควรจะได้แต่เสียเพราะเลือกสัดส่วนการผลิตของผลผลิตไม่สอดคล้องกับระดับราคาของผลผลิต ทั้งนี้ ตัววัดประสิทธิภาพของทุกตัวนี้จะมีค่าระหว่าง 1 กับ 0 (สมชาย หาญหิรัญม, 2548)

2.1.4 การวัดประสิทธิภาพการผลิตด้วย DEA

Data Envelopment Analysis หรือที่นิยมเรียกย่อๆ ว่า DEA เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งหน่วยงายที่นำเข้ามาประเมินประสิทธิภาพเราเรียกว่า "Decision Making Unit" หรือ DMU การประเมินต้องใช้ปัจจัยนำเข้าและผลิตแบบเดียวกัน วิธีการ DEA เป็นวิธีการสร้างเส้นประสิทธิภาพของหน่วยงานตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ และหน่วยงานที่อยู่บนเส้นประสิทธิภาพจะมีการดำเนินงานที่ดีที่สุด (best practice) และจะมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 1 ส่วนที่ไม่อยู่บนเส้นจะมีค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า 1

การวัดประสิทธิภาพโดยวิธี DEA จะเป็นการวัดเชิงสัมพัทธ์ คือ เป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ DMU ที่กำลังประเมินเทียบกับ DMU อื่นๆ การคิดคำนวณค่าประสิทธิภาพจะใช้อัตราส่วนระหว่างผลรวมถ่วงน้ำหนักของผลผลิต (output) ต่อผลรวมถ่วงน้ำหนักของปัจจัยนำเข้า (input) โดยใช้ตัวแบบกำหนดเชิงเส้น (linear programming) มาคำนวณค่าน้ำหนักที่เหมาะสมของแต่ละ DMU

2.1.5 การเลือกปัจจัยการผลิตและผลผลิต

การเลือกปัจจัยนำเข้าและผลผลิตเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการประเมินประสิทธิภาพ ด้วยวิธี DEA Quey-Jen Yeh (อ้างใน มหาวิทยาลัยศิลปากร,2552) ได้ให้แนวทางในการเลือกปัจจัยนำเข้าและผลผลิตที่เหมาะสมขององค์กรที่ให้บริการด้านการเงินไว้ 2 แนวทางคือ

(1) แนวทางการผลิต (production approach) เป็นการมองว่าเป้าหมายขององค์กรดังกล่าวคือ การพยายามที่จะใช้ทรัพยากรทั้งแรงงาน เงินทุน และเครื่องมือต่างๆ ให้น้อยที่สุดในการสร้างผลผลิตและบริการตามที่กำหนดไว้ ซึ่งหากเลือกใช้แนวทางการเลือกปัจจัยนำเข้าและผลผลิตตามแนวทางนี้จะเป็นตามแบบของ Avkiran (๒๐๐๖) และ Quey-Jen Yeh (1996) ปัจจัยนำเข้าตามแนวความคิดนี้จะประกอบไปด้วย จำนวนแรงงาน สินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องมือ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย ส่วนปัจจัยผลผลิตจะประกอบไปด้วยจำนวนเงินรับฝาก จำนวนเงินให้กู้เพื่อที่อยู่อาศัย จำนวนเงินให้กู้เงินเบิกเกินบัญชี และจำนวนเงินให้กู้เพื่อธุรกิจ

(2) แนวทางคนกลาง (Intermediation approach) เป็นการมองเสมือนคนกลางทางการเงิน ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมเงินจากผู้มีเงินออมและนำเงินไปให้ผู้อื่นกู้ยืมเงินหรือลงทุนเพื่อสร้างรายได้ การวัดประสิทธิภาพในแนวคิดนี้จึงอยู่ในฐานะคนกลาง โดยปัจจัยนำเข้าจะประกอบไปด้วยเงินที่รวบรวมได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ส่วนปัจจัยผลผลิตจะประกอบไปด้วยเงินที่ให้กู้ยืมและรายได้ที่ได้รับ

2.2 แนวความคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุปคือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง ในการดำรงชีวิตโดยยึดหลักการพึ่งตนเอง และยึดหลักสำคัญอยู่ ๕ ประการ คือ

(1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประนีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

(2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

(4) ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี เราต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

(5) ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

2.3 แนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับภาคการเกษตร

ทางออกของการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในขณะนี้ คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ในภาคเกษตรและที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะเดียวกันก็จะต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรงเพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกรตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ "ทฤษฎีใหม่" 3 ขั้น คือ

- ขั้นที่หนึ่ง มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

- ขั้นที่สอง รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา และการพัฒนาสังคม
- ขั้นที่สาม สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการ ในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล

นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงดังกล่าวมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ประการ ได้แก่

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่งคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไก่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาวการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วม

เทคนิคการมีส่วนร่วมแบบ AIC(Appreciation – Influence – Control) เป็นวิธีการและเทคนิคในการเชิญคนที่จะทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบใดระบบหนึ่ง เข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน การพัฒนาและการสร้างทีมงานการสร้างความร่วมมือการแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขความขัดแย้ง (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, 2545)ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ AIC ประกอบด้วย3 ขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation) คือขั้นตอนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกและแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ขั้นตอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนเพื่อแสดงความคิดเห็นรับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง

A1= การวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านในปัจจุบัน

A2= การกำหนดอนาคตของหมู่บ้านว่าต้องให้เกิดการพัฒนาในทิศทางใด

(2) ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence) คือการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธรการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ที่จะให้บรรลุ วิสัยทัศน์ร่วม หรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคดเห็นว่าวิธีการสำคัญที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง ดังนั้นในขั้นตอนนี้เป็นการหาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน และหาเหตุผลของการจัดลำดับความสำคัญตามความเห็นของผู้ร่วมประชุม แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

I1 = การคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์

I2 = การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ โดยแยกเป็น 3 ประเภท คือกิจกรรมที่ชาวบ้านทำเอง กิจกรรมหรือโครงการที่ชาวบ้านทำเองบางส่วนโดยร่วมมือกับภายนอก ทั้งความรู้ทรัพยากรการจัดการกิจกรรมหรือโครงการทีสามารถขอจากภาครัฐ

(3) ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control) คือการนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร จะมีรายได้จากการดำเนินการดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีจะมีประมาณเท่าไรและรายละเอียดอื่นๆตามที่ควรระบุไว้เป็น 2 ช่วง

C1 = การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ

C2 = การตกลงรายละเอียดในการดำเนินงาน

ดังนั้นกระบวนการ AIC จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อฝ่ายต่างๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักและความเมตตา ซึ่งกรอบแนวคิดของเทคนิคการมีส่วนร่วมแบบ AIC แสดงได้ดังภาพที่ 3

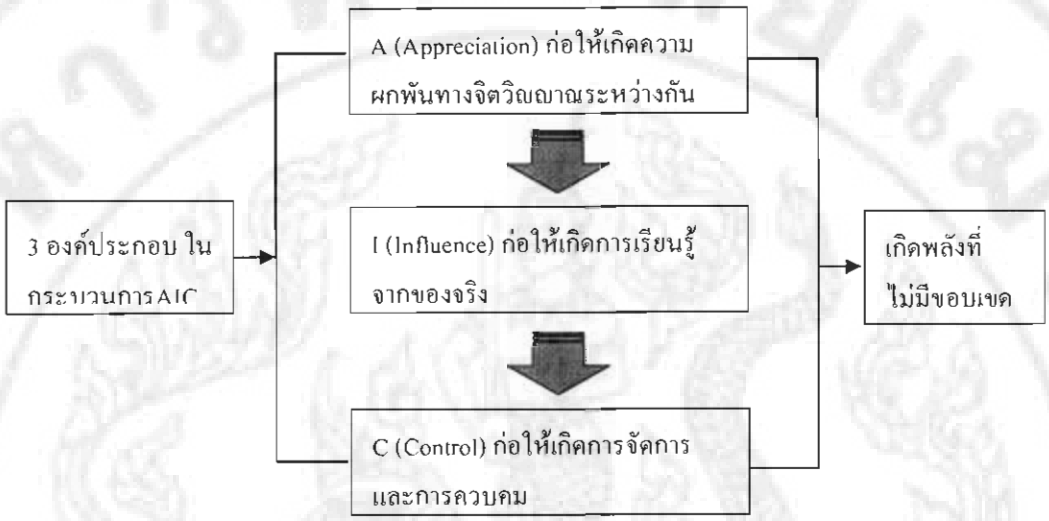

ที่มา: ประเวศ วะสี, 2539.

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดเทคนิคการมีส่วนร่วมแบบ AIC

จากภาพที่ 3 A คือธรรมอย่างสูง ได้แก่ความรักและความเมตตาคนอื่นต้องรับฟัง อดทนและยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่น ซึ่งตรงตามหลักพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น A ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าการพัฒนาทางจิตวิญญาณ พอคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกันแล้ว ก็จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานร่วมกัน (Interactive Learning Through Action) จึงทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงซึ่งมีพลังมากปกติคนมักเรียนรู้กันยาก เพราะฉะนั้นการพัฒนาคือต้องการเรียนรู้อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ I ได้แก่การเรียนรู้ให้เกิดพลัง และต้องต้องมี C ซึ่งได้แก่การจัดการและแผนปฏิบัติการที่กำหนดว่าใครจะทำอะไรอย่างไร เมื่อใด มีค่าใช้จ่ายเท่าใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5) การศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานโดย DEA

Haslem Scheraga and Bedingfield (1999) ทำการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยแบบจำลอง DEA ในปี 1987 และปี 1992 โดยในปี 1987 ใช้ธนาคารจำนวน 62แห่ง จาก 256 แห่ง ส่วนปี 1992 ใช้ธนาคารจำนวน 53 แห่ง จากจำนวน 218

แห่ง สำหรับปัจจัยนำเข้าที่เลือกใช้ในการประเมินประสิทธิภาพมี 5 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) เงินสด (Cash) 2) ค่าแรงพนักงาน (Laborexpense) 3) ทุนที่ก่อให้เกิดรายได้ (Real capital) 4) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ (Materials expense)และ 5) เงินกู้ยืมจากกองทุนรวม (Total borrowed funds) ในส่วนของปัจจัยการผลิตมี 4 ตัวแปร ประกอบด้วย1) เงินให้กู้-ลูกค้าต่างประเทศ (Loans foreign) 2) เงินให้กู้-ลูกค้าในประเทศ (Loans domestic) 3) เงินลงทุนรวม (Total investment) และ 4) เงินฝากที่ไม่มีดอกเบี้ย (Non interest-bearing deposits)

Jahanshahloo Aminteimoori and Kordrostami (2004) ประเมินความมีประสิทธิภาพของธนาคารจำนวน 31 แห่ง ในประเทศอิหร่านด้วยแบบจำลอง DEA โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2000 – 2001สำหรับปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ 1) จำนวนพนักงาน (Number of staff) 2) จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการลูกค้า (Number of computer terminals) และ 3) จำนวนดารางเมตรของสิ่งปลูกสร้าง(Square meters of premises) ส่วนตัวแปรปัจจัยการผลิตมี 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) จำนวนเงินฝาก (Amount of deposits) 2) จำนวนเงินกู้ (Amount of loans) 3) จำนวนของรายได้จากส่วนต่าง (Amount of premium) และ 4) จำนวนลูกค้าที่พึงพอใจ (Amount of customer satisfaction)

Paradi and Schaffnit (2004) ประเมินความมีประสิทธิภาพของธนาคารในประเทศแคนาดาด้วยแบบจำลอง DEA จำนวน 66 แห่ง ในปี 2002 โดยแบ่งตัวแบบของแบบจำลอง DEA ออกเป็น 2 ตัวแบบ คือตัวแบบ Production และตัวแบบ Strategic โดยตัวแบบ Production มีปัจจัยนำเข้า 8 ตัวแปร ประกอบด้วย 1)จำนวนผู้จัดการ (Managers) 2) จำนวนผู้จัดการส่วนงาน (Account managers) 3) จำนวนผู้ช่วยผู้จัดการ(Assistants) 4) จำนวนเลขานุการ (Secretaries) 5) จำนวนผู้จัดการเงินสด (Cash managers) 6) ค่าใช้จ่ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT expense) 7) ค่าเช่าพื้นที่ (Rent) และ 8) ค่าใช้จ่ายต่างๆ ยกเว้นดอกเบี้ยจ่าย (Other NIE) และปัจจัยผลผลิตประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ 1) ยอดเงินฝาก (Deposits) 2) ยอดเงินกู้ (Loans) และ 3)รายได้จากค่าธรรมเนียม (Fee income) ส่วนตัวแบบ Strategic มีปัจจัยนำเข้า 9 ตัวแปร โดยที่ 8 ตัวแปรแรกมีลักษณะแบบเดียวกับตัวแบบ Production สำหรับตัวแปรที่เพิ่มมา คือ เงินกู้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Nonaccrual loans) ส่วนปัจจัยผลผลิตประกอบ 5 ตัวแปร โดยที่ 3 ตัวแปรแรกมีลักษณะแบบเดียวกับตัวแบบ Production สำหรับตัวแปรที่เพิ่มมา คือ ส่วนต่างของเงินฝาก (Deposit spread) และส่วนต่างของเงินกู้ (Loan spread)

Worthington (2004) ศึกษาปัจจัยกำหนดการรวมกิจการสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนที่เป็นสถาบันการเงินและให้กู้ของประเทศออสเตรเลียในปี 1992-1995 ในการศึกษาขั้นแรกใช้เครื่องมือวิธีการ Data Envelopment Analysis (DEA) ในการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านเทคนิค

(Technical efficiency) และด้านขนาด (Scale efficiency) ปัจจัยที่นำมาในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ คือ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย เงินทุน (Physical capital) เงินฝากเผื่อเรียก (At-call deposits) เงินฝากแบบมีเงื่อนไขกำหนดเวลา (Notice-of-withdrawal deposits) เงินฝากประจำ (Fixed term deposits) ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย (Interest expenses) และปัจจัยผลผลิตคือ เงินให้กู้ส่วนบุคคล (Personal loans) เงินให้กู้เพื่อธุรกิจ (Commercial loans) เงินให้กู้เพื่อที่อยู่อาศัย(Residential loans) เงินลงทุน(Investments) รายได้ดอกเบี้ย (Interest income) และรายได้ที่ไม่ใช้ดอกเบี้ย (noninterest income) ในขั้นที่2 เป็นการใช้ตัวแบบโลจิตพหุนาม(Multinomial logit model) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ควบรวมกิจการกับอื่นๆที่ถูกนำมาควบรวมและถูกดึงไปควบรวมกับธุรกิจอื่น โดยใช้คะแนนประสิทธิภาพทางเทคนิคที่แท้จริง (Pure technical efficiency : PTE) ที่ได้ในขั้นตอนที่1และข้อมูลอื่นๆของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เช่น ข้อมูลด้านการจัดการ ด้านข้อบังคับ และปัจจัยทางด้านการเงินอื่นๆ เป็นตัวแปรอิสระ ผลการศึกษาพบว่า ขนาดและคุณภาพของสินทรัพย์ ความสามารถในการบริหารจัดการ การทำกำไรและสภาพคล่องเป็นตัวแปรที่มีผลต่อควบรวมกิจการ

2.6) งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางเพื่อความอยู่รอดของชุมชน

ศิลา ฤทธิ์นิรันดร์(2532)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง รวมถึงได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรเกิดขึ้นเนื่องจาก เกษตรกรประสบปัญหาในด้านการผลิตเช่น ผลผลิตได้ต่ำกว่าเป้าหมาย หรือราคาตกต่ำ จึงทำให้เกษตรกรไม่มีรายได้พอเพียงที่จะชำระหนี้คืนได้ ส่วนการแก้ไขปัญหาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจขายที่ดินทำกินเพื่อชำระหนี้แล้วอพยพครอบครัวไปแสวงหางานทำในเขตตัวเมือง อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในแต่ละรายเท่านั้น โดยที่ปัญหารวมยังคงมีอยู่ ซึ่งแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างถาวรและเป็นรูปธรรมก็คือ การรวมตัวของเกษตรกรในการจัดตั้ง “กองทุนสำรองในชุมชนเพื่อการผลิต”

อรทัย ทรายมูล (2536) ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาการล่มสลายของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาถึงทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การล่มสลายของชุมชนเกิดจากความขัดแย้งของภาคการผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชย์กรรมและบริการกอปรกับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมีความอ่อนแอจึงตกเป็นเบี้ยล่างของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ามาโดยตลอด ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็คือ เกษตรกรต้อง

รวมกันสร้าง "องค์กรเศรษฐกิจชุมชน" ขึ้นในชุมชนของตนเองเพื่อใช้เป็นองค์กรหลักในการกระจายโอกาสในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในชุมชน

2.7) งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

พนัส พฤกสุนันท์และคณะ(2545) ได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนได้แก่ แกนนำชุมชนที่เป็นนักพัฒนาสามารถจูงใจให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนได้ นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่มจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะนำศักยภาพของสมาชิกชุมชนให้แสดงออกมา

2.8) งานศึกษาที่เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม

ผ่องผิว หิรัญรัวสิต (2539) ได้ทำการศึกษาการรวมกลุ่มสตรีในชนบท กรณีศึกษากลุ่มสตรีบ้านศรีดอนมูล ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มสตรีที่เกิดขึ้นในอำเภอศรีดอนมูลมีหลายกลุ่ม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและหน่วยงานรัฐมาจัดตั้ง กลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีลักษณะค่อยๆรวมตัวกัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดเอง กลุ่มมีการขยายตัวจากกลุ่มเล็กๆ เป็นกลุ่มใหญ่ วัตถุประสงค์ของกลุ่มจะไม่ชัดเจนหรือเป็นลายลักษณ์อักษร แต่สมาชิกกลุ่มรู้ว่าการรวมกลุ่มมีประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปด้วยความสมัครใจ กิจกรรมของกลุ่มส่วนมากเป็นการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ การดำเนินการภายในกลุ่มขึ้นอยู่กับความไว้วางใจและความคุ้นเคยตามระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในลักษณะเครือญาติ ซึ่งมีการช่วยเหลืออยู่ดลอดเวลา ส่วนกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการเป็นการเกิดขึ้นจากวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เข้ามาจัดตั้งกลุ่ม การจัดการกลุ่มได้รับการกำหนดอย่างเป็นทางการผู้นำในชุมชนจะผลักดันให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม

ดำรงค์ องคะเส (2540) ได้ทำการศึกษาการรวมกลุ่มของสตรีกับการพัฒนาในชุมชนชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการ รูปแบบการรวมกลุ่มของสตรีในชนบท พบว่า รูปแบบการการรวมกลุ่มเกิดมาจากความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติ ซึ่งมีความผูกพัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการรวมกลุ่มช่วยเหลือระหว่างกัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชุมชนชนบทการรวมกลุ่มของสตรีมี 2 ลักษณะคือ

(1) การรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการซึ่งเป็นการรวมกลุ่มแบบดั้งเดิมพบได้โดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือระหว่างกัน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของสังคม ชุมชน ซึ่งต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน การรวมกลุ่มแบบนี้เป็นการรวมกลุ่มแบบธรรมชาติเกิดขึ้นภายในชุมชน

(2) การวมกลุ่มแบบเป็นทางการซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นโดยน โยบายของรัฐ ซึ่งจะมีการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งแนวทางและงบประมาณในการดำเนินการกิจกรรม

เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จ นอกจากการสนับสนุนของหน่วยงานและความต้องการของชุมชนแล้ว การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในการดำเนินการของกลุ่มทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การติดตามประเมินผล โดยมีการแบ่งงานและหมุนเวียนกันทำงาน

ลลนา โสมะนะวัฒน์ (2541) ได้ทำการศึกษาการรวมกลุ่มและศักยภาพในการแก้ปัญหาของชุมชน ชนบทในภาคเหนือ โดยมุ่งเน้นเพื่อศึกษาเงื่อนไขและกลไกการรวมกลุ่มในชนบท พบว่า กลุ่มในชุมชนเป็นการรวมตัวของทุกเพศทุกวัย แยกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ที่ถาวร และเฉพาะกิจตามความจำเป็นในการดำรงความร่วมมือของชุมชน การคงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว/ชุมชน เป็นต้น กลุ่มต่างๆเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิม มีวัตเป็นศูนย์กลาง และมีกลุ่มเป็นกลไกแก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่างๆทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม กิจกรรมของกลุ่มนอกจากจะมุ่งแก้ปัญหาสังคม/ชุมชนแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ เงื่อนไขการรวมกลุ่มในชุมชนบทบทประกอบด้วย เงื่อนไข ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน บทบาท ชาย/หญิง วัฒนธรรมประเพณี ระบบการผลิตของชุมชน ปัญหารุนแรงที่กระทบชุมชน ปัญหาความขัดแย้ง การถูกเอารัดเอาเปรียบ การเรียนรู้ การปรับตัว และการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ส่วนกลไกการรวมกลุ่มมี ผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชุมชน ระบบเครือญาติ ศักยภาพชุมชน การพึ่งตนเอง การเรียนรู้และผลประโยชน์ เป็นกลไกสำคัญในการรวมกลุ่ม

สุรีพร แสงคำมา (2545) ได้ทำการศึกษาการรวมกลุ่มของผู้ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง ตำบลแม่ลาว อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางการรวมกลุ่ม พบว่า ลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการและไม่ได้เกิดจากความต้องการของสมาชิก ผู้ปลูกส้มยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการการรวมกลุ่ม รวมทั้งความไม่ชัดเจนของแนวทางปฏิบัติทั้งในเรื่องบทบาทหน้าที่และการจัดกิจกรรม ความต้องการในการรวมกลุ่มผู้ปลูกส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง พบว่าต้องการให้มีสำนักงานถาวร มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและอุปกรณ์ในราคาถูก รวมทั้งการขายส้มให้ได้ราคาดี สำหรับการดำเนินงานต้องมีคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 14 คน และให้มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความสามัคคีระหว่าสมาชิก แนวทางการรวมกลุ่มผู้ปลูกส้ม

พันธุ์สายน้ำผึ้ง คือ ต้องสำรวจปัญหา ความต้องการของผู้ปลูกสม โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมประชุม กิจกรรมการติดตามผล และการขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วรรณิการ์ หุ่นภู่ (2546) ได้ทำการศึกษาผลกระทบต่อชุมชนจากการรวมกลุ่มของสตรีในชนบท เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน และผลกระทบทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลจากการรวมกลุ่มของสตรีในชนบท พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในแง่บทบาทหน้าที่ไม่เปลี่ยนแปลง การเข้าร่วมกลุ่มทำให้มีการพัฒนาตนเอง หารายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ความสัมพันธ์กับเครือญาติและเพื่อนบ้านมีการเปลี่ยนแปลงคือมีการช่วยเหลือกันมากว่าเดิม นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชนเพิ่มสูงขึ้นด้วย และเป็นโอกาสทำให้สตรีเป็นผู้นำมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการรวมกลุ่มของสตรี คือ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือการรับจ้างทำกิจกรรมของกลุ่ม ด้านผลกระทบต่อชุมชน การรวมกลุ่มของสตรีทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นสามารถสร้างอาชีพใหม่ๆสร้างงาน และสร้างรายได้แก่ชุมชน

อภิวัฒน์ อะภิวงษา (2546) ได้ทำการศึกษาการรวมกลุ่มผู้ทำน้ำพริกปรุงอาหารพื้นเมืองบ้านสันมะนะ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ทำน้ำพริก มีมาจากระดับการศึกษา ระดับอายุ และอาชีพหลักที่แตกต่างกัน รวมถึงระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำน้ำพริกที่ต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านความคิด สำหรับปัญหาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มใหม่ไม่อาจรับสมาชิกได้มากนัก เนื่องจากการที่มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวนมากจะทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ขนาดตลาดไม่กว้างพอ การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มในระยะเริ่มแรกมีคณะกรรมการบริหารงานที่ยังไม่เป็นทางการ จำนวน 15 คน และได้กำหนดแนวทางในการรวมกลุ่มไว้อย่างชัดเจน และคณะกรรมการบริหารงานได้ปฏิบัติตามแนวทางการรวมกลุ่ม จนประสบผลสำเร็จดำเนินการผลิต บรรจุภัณฑ์ บริหาร การตลาด ที่ชัดเจน ทั้งนี้ยังกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่ม กำหนดระเบียบการประชุม การจัดการกิจกรรมกลุ่ม การแสวงหาเงินทุนดำเนินงาน และการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งชุมชนเกษตรในเขตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ที่มีกลุ่มออมทรัพย์รวม รวม 1,294 กลุ่ม และในการคำนวณหาจำนวนตัวอย่าง จะใช้สูตรของ Yamane Z (สุวรรณา ธุวโชติ, 2541) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีสูตรดังต่อไปนี้

$$n = N/(1+N)(e)^2$$

โดยที่ n = จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง

N = จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด

e = ร้อยละขอความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิด

เมื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรดังกล่าวจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 311 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 24 และจะกระจายกลุ่มตัวอย่างไปยังแต่ละพื้นที่ได้ดังนี้

จังหวัดเชียงราย จำนวน 111 กลุ่ม

จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 95 กลุ่ม

จังหวัดลำพูน จำนวน 47 กลุ่ม

จังหวัดลำปาง จำนวน 58 กลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้แบบจำลอง DEA เป็นการวัดประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์ โดยการสร้างตัวแปรปัจจัยนำเข้า และปัจจัยผลผลิตที่เหมาะสมเพื่อประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ภาคเหนือ

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบจำลอง DEA เป็นตัวกลางในการศึกษา โดยปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตมีดังนี้

ตารางที่ 3.1 ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิต

ปัจจัยนำเข้า (Input)	ปัจจัยการผลิต (Output)
- จำนวนสมาชิก - เงินให้สมาชิกกู้ยืม - ค่าใช้จ่ายรวม	- เงินฝากออมทรัพย์ - เงินฝากประจำ - ทุนดำเนินงาน - รายจ่าย

โดยวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพในแต่ละด้านดังนี้

ประสิทธิภาทางเทคนิค (Technical Efficiency: TE) ของกลุ่มออมทรัพย์

$$\max z_0 = \sum_{r=1}^{s} \mu_r y_{r_0}$$

ข้อจำกัด

$$\sum_{r=1}^{s} \mu_r y_{rj} - \sum_{i=1} \nu_i x_{ij} \le 0 \quad \text{เมื่อ j = 1,2,....,n,...N และ เมื่อ r=1,2,....,s}$$

$$\sum_{i=1}^{m} \nu_i x_{i_0} = 1 \quad \text{เมื่อ i=1,2,...,m}$$

$$\mu_r, \nu_j \ge 0$$

โดยกำหนดให้

N = จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง

Z_0 = ค่าประสิทธิภาพ (Efficient Score) โดยเปรียบเทียบกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือตอนบน แต่ละแห่งที่ต้องการหาค่าประสิทธิภาพ

Y_{rj} = ผลผลิตชนิดที่ r ของกลุ่มออมทรัพย์ที่ j

X_{ij} = ปัจจัยผลิตชนิดที่ i ของกลุ่มออมทรัพย์ที่ j

μ_r = ค่าถ่วงน้ำหนักของผลิตชนิดที่ r เมื่อ r = 1,2,...,s

ν_i = ค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยการผลิตชนิดที่ i เมื่อ i = 1,2,...m

2) การค้นหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชุมเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จะทำการคัดเลือกกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนเกษตรจากกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการความสมัครใจจำนวน 30 กลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งตามระดับประสิทธิภาพสูง กลาง และต่ำ ระดับละ 10 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เข้าร่วม 3 คน รวมทั้งสิน 150 คน

โดยวิธรการศึกษา จะการหาแนวทางในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการ A-I-C ซึ่งกระบวนการ A-I-C เป็นวิธีที่จะช่วยกระตุ้นให้คนร่วมมือกันทำงาน โดยการ "ประชุมเชิงปฏิบัติการ" มีการนำเอาคนที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกัน มองอนาคตด้วยกัน หาจุดร่วมที่เป็นคุณค่าหรืออุดมการณ์ร่วมกัน แล้ววางแผนงานเพื่อดำเนินงานสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำกระบวนการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 A = Appreciation คือขั้นตอนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกโดยจะมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำแกนนำกลุ่มมาประชุมเพื่อแสดงความ คิดเห็น และหาข้อสรุปร่วมกัน โดยแบ่ง 2 ส่วน คือ

(1) การวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในปัจจุบัน

ในกระบวนการขั้นนี้ จะให้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นถึงสถานการณ์ของกลุ่มว่าเป็นอย่างไร และสิ่งที่อยากจะเห็นโดยเฉพาะความสำเร็จในอนาคตของกลุ่ม ทั้งนี้จะอาศัยเครื่องที่เรียกว่า "SWOT" มาร่วมใช้ด้วย โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ของกลุ่มในด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัดและโอกาส ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกลุ่มออมทรัพย์ที่อยู่ในระดับอื่นๆ

(2) การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ อันเป็นสิ่งพึ่งประสงค์ในการพัฒนากลุ่ม

(3) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมใช้จินตนาการกำหนด "วิสัยทัศน์" (Vision) คือ "เป้าหมายที่ต้องการไปถึง"

Appreciation	+	Imagination	=	Vision

ขั้นที่ 2 I = Influence คือขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา กลุ่มเป็นขั้นตอนที่แกนนำของกลุ่มจะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมของกลุ้มโดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

1) การคิดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในช่วงนี้ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ทุกคนยังคงมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่าวิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุ "วิสัยทัศน์ร่วม" หรือ "อุดมการณ์ร่วม" นั้นประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

2) การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการ เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ "วิธีการ" ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ "วิธีการสำคัญ" ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ

3) ในการพิจารณาเลือก "วิธีการสำคัญ" ดังกล่าว สมาชิกกลุ่มจะมี "ปฏิสัมพันธ์" (Influence หรือ interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ "วิธีการ" ที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด อย่างไรก็ดี เนื่องจากเป็นการถกเถียงโต้แย้งในระดับ "วิธีการ" โดยที่ยังมี "เป้าหมาย" หรืออุดมการณ์" ร่วมกัน ฉะนั้นกลุ่มจะยังคงมีแนวโน้มที่จะรักษาความรักสามัคคีไว้ได้โดยไม่ยากนัก

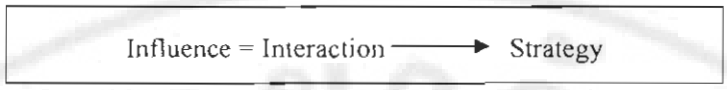

ขั้นที่ 3 C= Control คือ ยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

1) การแบ่งความรับผิดชอบ

ในขั้นนี้สมาชิกกลุ่มจะเลือกเองว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และใครจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด "ข้อผูกพัน" (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ "ควบคุม" (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด

2) การตกลงใจในรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติ

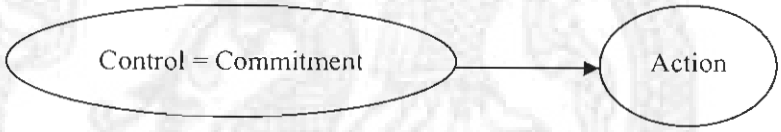

สรุปขั้นตอนการจัดการประชุมกลุ่มและการปฏิบัติการตามกระบวนการ A-I-C ของแต่ละกลุ่ม

กระบวนการ	รายละเอียดการประชุม	รูปแบบการประชุม
A : Appreciation	- การทำความเข้าใจอดีตทบทวนสถานการณ์ของกลุ่ม - ทำความเข้าใจสถาพ / สถานการณ์กลุ่มปัจจุบัน - นำเสนอสภาพกลุ่มในปัจจุบันให้เข้าใจโดยทั่วกัน - กำหนดเป้าหมายอนาคตที่กลุ่มปรารถนา - กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม	- ประชุมกลุ่มใหญ่ - ประชุมกลุ่มย่อย - ประชุมกลุ่มใหญ่ - ประชุมกลุ่มย่อย - ประชุมกลุ่มใหญ่
I : Influence	- กำหนดแนวทางสู่วิสัยทัศน์ร่วม - วิเคราะห์จำแนกจัดลำดับแนวทางสู่วิสัยทัศน์	- ประชุมกลุ่มย่อย - ประชุมกลุ่มใหญ่
C : Control	- คัดเลือกบุคลที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน - จัดทำแผนปฏิบัติการ - เสนอแผนรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม	- ประชุมกลุ่มใหญ่ - ประชุมบุคคลที่ได้รับเลือก - ประชุมกลุ่มใหญ่

3) นำแผนไปปฏิบัติและติดตามประเมินผล

นำแผนที่ได้ไปปฏิบัติจริงกับกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้ง 30 กลุ่ม และหลังจากนั้นก็จะมีการติดตามประเมินผลที่ได้รับจากการปฏิบัติจริง จากการวิเคราะห์ SWOTและจะทำการถอดบทเรียนจากกลุ่มออมทรัพย์ทั้ง 30 กลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการขยายผลในกลุ่มออมทรัพย์อื่นต่อไป

จากนั้นนำผลที่ได้จากการทำ AIC การวิเคราะห์ตามลำดับชั้น เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ โดยการแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความสำคัญของปัจจัยน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความสำคัญของปัจจัยน้อย
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับความสำคัญของปัจจัยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับความสำคัญของปัจจัยมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับความสำคัญของปัจจัยมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัยที่ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์พื้นที่ภาคเหนือตอนบน ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพต่ำให้มีความเข้มแข็งโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายของการพัฒนา และ และส่วนที่ 3 คือผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์โดยวิเคราะห์ (SWOT Analysis)

4.1 ผลการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพ และการวิเคราะห์ผลได้ต่อขนาดการผลิตกลุ่มออมทรัพย์

ผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ทั้ง 311 กลุ่มในเขตภาคเหนือตอนบนโดยใช้แบบจำลองการโอบล้อมข้อมูล (Data Envelopment Analysis: DEA) พบว่า

4.1.1) ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในภาพเหนือภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) พบว่า ระดับประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยรวมทั้งหมดทั้งร้อย 311 กลุ่ม มีระดับปานกลาง คือ ค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย คือ 0.505 เมื่อพิจารณา ในแต่ละระดับ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพระดับน้อย คือ มีระดับ อยู่ในช่วง 0.21 -0.40 จำนวน 116 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 37.30 รองลองมา คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพปานกลาง มีระดับ อยู่ในช่วง 0.41 -0.60 จำนวน 69 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 22.19 อันดับสาม คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพมากที่สุด มีระดับ อยู่ในช่วง 0.81 -1.00 จำนวน 62 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 19.94 อันดับสี่ คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพมาก มีระดับ อยู่ในช่วง 0.61 -0.80 จำนวน 34 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 10.93 ส่วน คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุด มีระดับ อยู่ในช่วง 0.00 -0.20 จำนวน 30 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 9.65 ดังตารางที่ 4.1 และภาพที่ 4.1

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยแต่ละระดับพบว่า ระดับระสิทธิภาพน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มีค่าคะแนนโดย เฉลี่ย คือ 0.161, 0.307, 0.485, 0.682 และ 0.968 ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ภาคเหนือ ยังขาดการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้สูงขึ้น จากการวิเคราะห์ข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์ แบบ ผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลง คือการที่เราให้ความสำคัญกับตัวแบบด้าน ปัจจัยการผลผลิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามเส้นโค้งของ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพ DEA ตามแนวความคิดของ เส้นพรมแดนโอบล้อมข้อมูล (DEA frontier)

ตารางที่ 4.1 ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

ระดับประสิทธิภาพ	ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย
ประสิทธิภาพน้อยที่สุด	0.00 -0.20	30	9.65	0.161
ประสิทธิภาพน้อย	0.21 -0.40	116	37.30	0.307
ประสิทธิภาพปานกลาง	0.41 -0.60	69	22.19	0.485
ประสิทธิภาพมาก	0.61 -0.80	34	10.93	0.682
ประสิทธิภาพมากที่สุด	0.81 -1.00	62	19.94	0.968
รวม		**311**	**100**	**0.505**

ที่มา: จากการคำนวณ

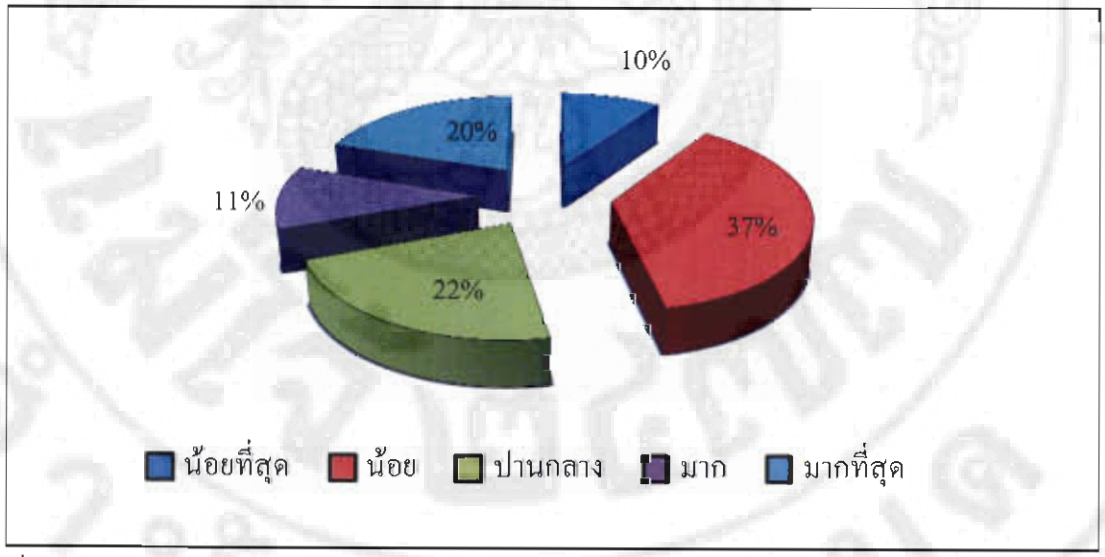

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 4.1 ร้อยละประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

4.1.2) ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS)

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในภาพเหนือภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) พบว่า ระดับประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยรวมทั้งหมด ทั้งร้อย 311 กลุ่ม มีระดับน้อย คือ ค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย คือ 0.227 เมื่อพิจารณา ในแต่ละระดับ พบว่า ส่วนใหญ่

กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพระดับน้อยที่สุด คือ มีระดับ อยู่ในช่วง 0.00 -0.21 จำนวน 211 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 67.85 รองลองมา คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพน้อย มีระดับ อยู่ในช่วง 0.21 -0.40 จำนวน 43 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.83 อันดับสาม คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพปานกลาง มีระดับ อยู่ในช่วง 0.41 -0.60 จำนวน 26 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 8.36 อันดับสี่ คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพมากที่สุด มีระดับ อยู่ในช่วง 0.81 -1.00 จำนวน 24 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.72 ส่วน คือ กลุ่มออมทรัพย์มีระดับประสิทธิภาพมาก มีระดับ อยู่ในช่วง 0.61 -0.80 จำนวน 7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.25 ดังตารางที่4.2 และภาพที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS)

ระดับประสิทธิภาพ	ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย
ประสิทธิภาพน้อยที่สุด	0.00 -0.20	211	67.85	0.085
ประสิทธิภาพน้อย	0.21 -0.40	43	13.83	0.274
ประสิทธิภาพปานกลาง	0.41 -0.60	26	8.36	0.488
ประสิทธิภาพมาก	0.61 -0.80	7	2.25	0.687
ประสิทธิภาพมากที่สุด	0.81 -1.00	24	7.72	0.981
รวม		**311**	**311**	**100.00**

ที่มา: จากการคำนวณ

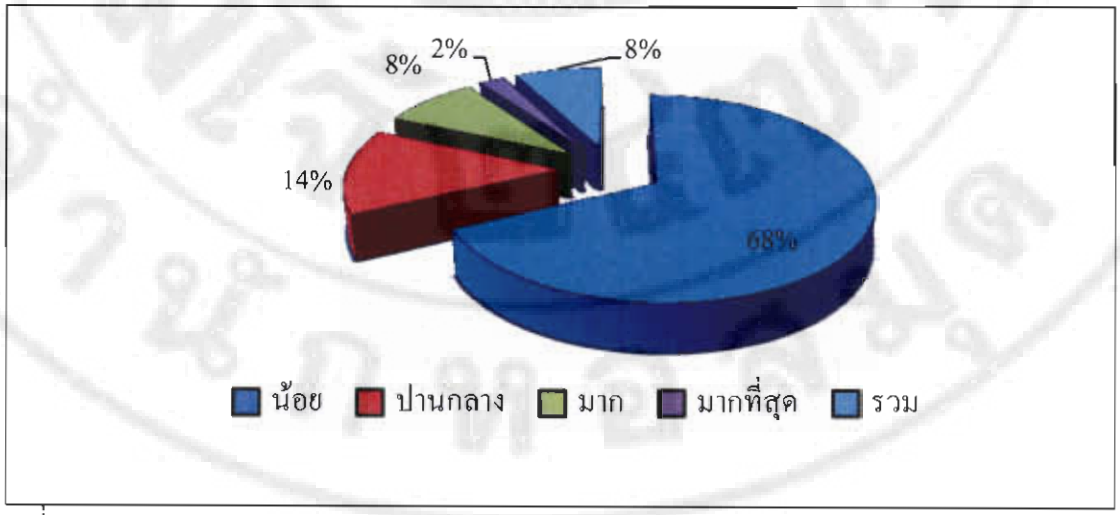

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 4.2 ร้อยละประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS)

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) แต่ละระดับพบว่า ระดับระสิทธิภาพน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มีค่าคะแนนโดย เฉลี่ย คือ 0.085, 0.274, 0.488, 0.687 และ 0.981ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ภาคเหนือ ยังขาดการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้สูงขึ้นเนื่องจากค่าประสิทธิภาพยังต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จากการวิเคราะห์ ข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ ผลได้ต่อขนาดคง คือการที่เราให้ความสำคัญกับตัวแบบด้านปัจจัยการผลผลิตที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามเส้นโค้งของทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพ DEA ตามแนวความคิดของ เส้นพรมแดนโอบล้อมข้อมูล (DEA frontier)

เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่(CRS) และผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) และ พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน เห็นได้จากระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุดและ น้อย ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) สูงกว่า ผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) ส่วนระดับประสิทธิภาพปานกลาง มาก และมากที่สุด ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) และผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ดังภาพที่ 4.3

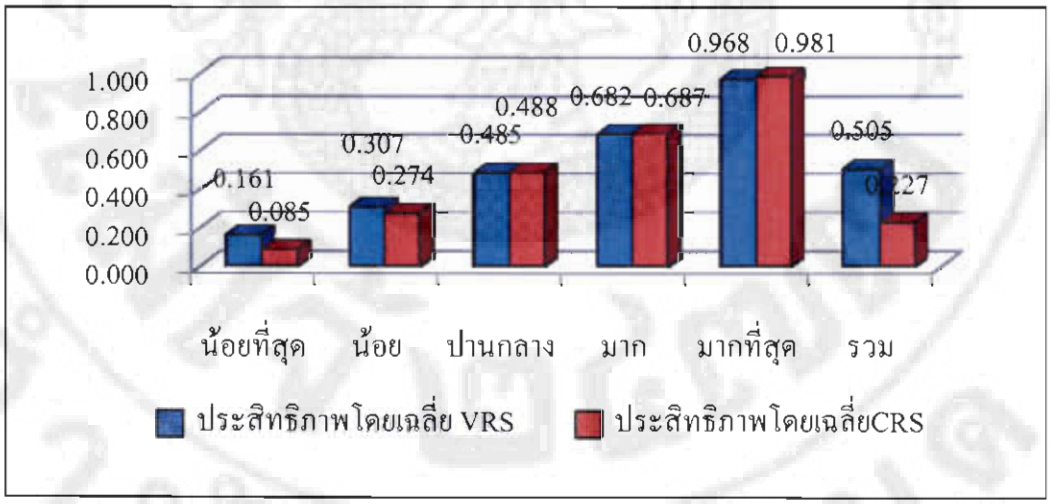

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 4.3 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภายใต้ข้อสมมุติ VRS และ CRS

จากการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพทั้งสองประเภทคือ ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดคงที่(CRS) และผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) หากพิจารณาที่ผลการวิเคราะห์ที่สะท้านถึงความเป็นจริงของกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด ต้องดูถึงสมมุติฐานทั้งสอง ประเภท ในที่นี้พบว่า สมมุติฐานที่อิงคือ การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ไม่ได้อยู่ในการแข่งขั้นซึ่งกันและกัน เนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีเป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ดีขึ้น ดังนั้น การวิเคราะห์จึงพิจารณาจากประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติผลได้ต่อขนาดมีการ

เปลี่ยนแปลงได้ (VRS) จะดีกว่า เพราะข้อสมมติฐานของ (VRS) บ่งบอกฐานหน่วยผลิตนั้นไม่ใช่ตลาดแข่นขันสมบูรณ์

4.1.3) การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพและผลได้ต่อขนาดการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์ถึงผลได้ต่อขนาดของระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมุติ VRS พบว่า ประสิทธิภาพน้อยที่สุด มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 28 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 9.03 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่ประสิทธิภาพน้อย มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 115 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 36.77 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ส่วน ประสิทธิภาพปานกลาง มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 69 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 22.26 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ในส่วนของประสิทธิภาพมาก มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 31 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 10.00 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น มีจำนวน 3 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด และ ประสิทธิภาพมากที่สุด มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 41 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.23 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น มีจำนวน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.65 ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานคงที่ มีจำนวน 19 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 6.13 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ดังตารางที่ 4.3

เมื่อพิจารณา ถึงผลได้ต่อขนาดของระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ภายใต้ข้อสมมุติ CRS พบว่า ประสิทธิภาพน้อยที่สุด มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 210 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 67.42 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่ประสิทธิภาพน้อย มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 41 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.23 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ส่วน ประสิทธิภาพปานกลาง มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 25 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 8.06 ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานทีเพิ่มขึ้น มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ในส่วนของประสิทธิภาพมาก มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 5กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.61 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น มีจำนวน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด และ ประสิทธิภาพมากที่สุด มีผลได้ต่อขนาดของ

การดำเนินงานที่ลดลง มีจำนวน 3 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่าง ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น มีจำนวน 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.65 ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานคงที่ มีจำนวน 19 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 6.13 ของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างทั้งหมด ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์และผลได้ต่อขนาดการดำเนินงานภายใต้ ผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

ระดับประสิทธิภาพ		ผลได้ต่อขนาดการดำเนินงาน			รวม
		ลดลง	คงที่	เพิ่มขึ้น	
ประสิทธิภาพน้อยสุด	จำนวน	28	1	0	29
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	96.55	3.45	0.00	100.00
	ร้อยละตามขนาด	9.89	4.55	0.00	9.35
	รวม	9.03	0.32	0.00	9.35
ประสิทธิภาพน้อย	จำนวน	115	2	0	117
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	98.28	1.72	0.00	100.00
	ร้อยละตามขนาด	40.28	9.09	0.00	37.42
	รวม	36.77	0.65	0.00	37.42
ประสิทธิภาพปานกลาง	จำนวน	69	0	0	69
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	100.00	0.00	0.00	100.00
	ร้อยละตามขนาด	24.38	0.00	0.00	22.26
	รวม	22.26	0.00	0.00	22.26
ประสิทธิภาพมาก	จำนวน	31	0	3	34
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	91.18	0.00	8.82	100.00
	ร้อยละตามขนาด	10.95	0.00	60.00	10.97
	รวม	10.00	0.00	0.97	10.97
ประสิทธิภาพมากที่สุด	จำนวน	41	19	2	62
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	66.13	30.65	3.23	100.00
	ร้อยละตามขนาด	14.49	86.36	40.00	20.00
	รวม	13.23	6.13	0.65	20.00
รวม	**จำนวน**	**284**	**22**	**5**	**311**
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	**91.29**	**7.10**	**1.61**	**100.00**
	ร้อยละตามขนาด	**100.00**	**100.00**	**100.00**	**100.00**
	รวม	**91.29**	**7.10**	**1.61**	**100.00**

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์และผลได้ต่อขนาดการดำเนินงานภายใต้ผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS)

ระดับประสิทธิภาพ		ผลได้ต่อขนาดการดำเนินงาน			รวม
		ลดลง	คงที่	เพิ่มขึ้น	
ประสิทธิภาพต่ำสุด	จำนวน	210	1	0	211
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	99.52	0.48	0.00	100.00
	ร้อยละตามขนาด	73.85	4.55	0.00	67.74
	รวม	67.42	0.32	0.00	67.74
ประสิทธิภาพต่ำ	จำนวน	41	2	0	43
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	95.35	4.65	0.00	100.00
	ร้อยละตามขนาด	14.49	9.09	0.00	13.87
	รวม	13.23	0.65	0.00	13.87
ประสิทธิภาพปานกลาง	จำนวน	25	0	1	26
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	96.15	0.00	3.85	100.00
	ร้อยละตามขนาด	8.83	0.00	20.00	8.39
	รวม	8.06	0.00	0.32	8.39
ประสิทธิภาพมาก	จำนวน	5	0	2	7
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	71.43	0.00	28.57	100.00
	ร้อยละตามขนาด	1.77	0.00	40.00	2.26
	รวม	1.61	0.00	0.65	2.26
ประสิทธิภาพมากที่สุด	จำนวน	3	19	2	24
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	12.50	79.17	8.33	100.00
	ร้อยละตามขนาต	1.06	86.36	40.00	7.74
	รวม	0.97	6.13	0.65	7.74
รวม	**จำนวน**	**284**	**22**	**5**	**311**
	ร้อยละตามประสิทธิภาพ	**91.29**	**7.10**	**1.61**	**100.00**
	ร้อยละตามขนาด	**100.00**	**100.00**	**100.00**	**100.00**
	รวม	**91.29**	**7.10**	**1.61**	**100.00**

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 4.3 และ 4.4 เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ภายใต้การวิเคราะห์แบบ VRS และCRS ส่วนใหญ่ มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลงเป็นส่วนใหญ่ คือ 284 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 91.29 รองลงมาคือ มีผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ มีจำนวน 22 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.10 และมี ผลได้ต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ

1.61 หากพิจารณาการผลได้ต่อขนาดของการลดลงในระดับประสิทธิภาพพบว่า ส่วนใหญ่ผลได้ต่อขนาดที่ลดลง จะมีอยู่ในระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ระดับน้อยที่สุด ถึงปานกลาง น้อย นั้นแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีระดับน้อย นั้นมีผลได้ต่อขนาดการดำเนินงานลดลง ซึ่งเป็นเพราะว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการใช้สัดส่วนของทุนดำเนินงานที่ไม่เหมาะสมกับกับปล่อยสินเชื่อ หากมีการดำเนินงานอย่างเดิมแล้วอาจทำให้เกิดการขาดทุน หรือไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานได้ หากต้องการให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น กลุ่มออมทรัพย์ต้องมีการบริหารการจัดการด้านทุนดำเนินงานให้เหมาะสมกับเงินปล่อยกู้

4.1.4) ปัจจัยส่วนที่ต้องลดของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพเบื้องต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ต้องลดโดยเฉลี่ยของกลุ่มออมทรัพย์ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิได้ พบว่า ประสิทธิภาพต่ำสุด หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรลดปัจจัย ด้านเงินฝาก ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ทุนดำเนินงาน และรายจ่าย โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 769,722.37 บาท 29,400 บาท 693,997.66 บาท และ 20,167 บาท ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพต่ำสุด เพิ่มขึ้น ควรลดปัจจัย ด้านเงินฝาก ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ทุนดำเนินงาน และรายจ่าย โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 367,131.66 บาท 99,326.58 บาท 275,767.79 บาท และ 423,114.29 บาท ตามลำดับ ขณะที่ ประสิทธิภาพปานกลาง หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรลดปัจจัย ด้านเงินฝาก ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ทุนดำเนินงาน และรายจ่าย โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 473,220.45 บาท 528,792.00 บาท 114,565 บาท และ 46,602.50 บาท ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพมากควรลดปัจจัย ด้านเงินฝาก ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ทุนดำเนินงาน และรายจ่าย โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 125,129.00 บาท 104,127.53 บาท 664,499.47 บาท และ 74,086.12 บาท ตามลำดับ ขณะที่ ประสิทธิภาพมากสุด หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรลดปัจจัย ด้านเงินฝาก ออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และทุนดำเนินงาน โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 184,163.70 บาท 177,158.10 บาท และ 195,186.29 บาท ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยส่วนที่ต้องลดของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย

ระดับประสิทธิภาพ	เงินฝากออมทรัพย์	เงินฝากประจำ	ทุนดำเนินงาน	รายจ่าย
ประสิทธิภาพต่ำสุด	769,722.37	29,400.00	693,997.66	20,167.02
ประสิทธิภาพต่ำ	367,131.66	99,326.58	275,767.79	423,114.29
ประสิทธิภาพปานกลาง	473,220.45	528,792.00	114,565	46,602.50
ประสิทธิภาพมาก	125,129.00	104,127.53	664,499.47	74,086.12
ประสิทธิภาพมากที่สุด	184,163.70	177,158.10	195,186.29	-
รวม	**244,403.50**	**66,325.71**	**310,729.21**	**9,706.74**

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 4.5 เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างพบว่า ปัจจัยที่ต้องลดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น ด้านเงินรับฝากกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรลดเท่ากับ 244,403.50 บาท ด้านเงินรับฝากประจำกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรลดเท่ากับ 66,325.71บาท ด้านทุนดำเนินงานของนกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรลดเท่ากับ 310,729.21บาท และ ด้านรายจ่ายของนกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรลดเท่ากับ 9,706.74 บาท ต่อกลุ่ม

4.1.5) ปัจจัยส่วนที่ต้องลดของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพเบื้องต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ต้องเพิ่มโดยเฉลี่ยของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ประสิทธิภาพต่ำสุด หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มปัจจัย ด้านจำนวนสมาชิก เงินให้สมาชิกกู้ยืม และ รายได้ของกลุ่ม โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 26.69 คน 116,237.01 บาท และ 16,863.28 บาท ตามลำดับ ส่วน ประสิทธิภาพต่ำสุด ควรเพิ่มปัจจัย ด้านจำนวนสมาชิก เงินให้สมาชิกกู้ยืม และ รายได้ของกลุ่ม โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 42.01 คน 581,564.34 บาท และ 46,458.29 บาท ตามลำดับ ขณะที่ ประสิทธิภาพปานกลาง หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มปัจจัย ด้านเงินจำนวนสมาชิก เงินให้สมาชิกกู้ยืม และ รายได้ของกลุ่ม โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 38.41 คน 14,289.25 บาท และ 55,996.27 ดามลำดับ ส่วน ประสิทธิภาพมาก ด้านจำนวนสมาชิก เงินให้สมาชิกกู้ยืม และ รายได้ของกลุ่ม โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 32.62 คน 129,595.98 บาท และ 22,610.28บาท ตามลำดับ ขณะที่ ประสิทธิภาพมากสุด หากต้องการให้ประสิทธิเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มปัจจัย ด้านจำนวนสมาชิก เงินให้สมาชิกกู้ยืม และ รายได้ของกลุ่ม โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ 12.34 คน 478,525.55 บาท และ 94,345.25 บาทดามลำดับดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยส่วนที่ต้องเพิ่มของกลุ่มออมทรัพย์โดยเฉลี่ย

ระดับประสิทธิภาพ	จำนวนสมาชิก	เงินให้สมาชิกกู้ยืม	รายได้ทั้งหมดกลุ่มออมทรัพย์
ประสิทธิภาพต่ำสุด	26.69	116,237.01	16,863.28
ประสิทธิภาพต่ำ	42.01	581,564.34	46,458.29
ประสิทธิภาพปานกลาง	38.41	14,289.25	55,996.27
ประสิทธิภาพมาก	32.62	129,595.98	22,610.28
ประสิทธิภาพมากที่สุด	12.34	478,525.55	94,345.25
รวม	**33.35**	**248,100.10**	**37,616.23**

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 4.6 เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์ตัวอย่างพบว่า ปัจจัยที่ต้องเพิ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น ด้านจำนวนสมาชิกกลุ่ม โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรเพิ่มเท่ากับ 33.35 คน

ด้านเงินให้สมาชิกกู้ยืม โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรเพิ่มเท่ากับ 248,100.10บาท และ ด้านรายได้ทั้งหมดกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉลี่ยแต่ละกลุ่มควรgเพิ่มเท่ากับ 37,616.23บาท ซึ่งการให้ฐานนะทางการเงินด้านต่างๆเพิ่มขึ้นนั้นต้องอาศัยการบริหารการจัดการของกลุ่มนั้นเองว่า ควรวางนโยบายหรือมาตรการรองรับอย่างไร

4.2 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพต่ำให้มีความเข้มแข็งโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

ในการบวนการวิเคราะห์ปัจจัยของกลุ่ม โดยทำเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 336 กลุ่ม พร้อมพร้อมการจัดประชุม โดยการจัดประชุมมีกลุ่มออมทรัพย์ที่สนใจสมัครใจเข้าร่วมการประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC) จำนวนทั้งสิ้น 150 คน โดยชื่อโครงการ"การส่งเสริมการออมทรัพย์กับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ"ในวันที่ 13 มิถุนายน 2555 ถึง 19 สิงหาคม /ถถถ ณ มูลนิธิเศรษฐศาสตร์ชุมชนเพื่อการพัฒนา ซึ่งผลที่ได้ มีดังต่อไปนี้

4.2.1) ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์

1. ด้านสถานที่

จากลักษณะการดำเนินการทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ด้านสถานที่กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีสถานที่มีสถานที่ทำการกลุ่มเป็นของกลุ่มเองแต่ไม่เป็นสัดส่วนเฉพาะ ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนมากที่สุด มีจำนวน 94 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 27.98 รองลงมาคือมีสถานที่ทำงานเป็นสัดส่วนเฉพาะมีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจำนวน 80 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 23.81 อันดับสามคือมีสถานที่ทำการกลุ่มแต่เช่าหรืออาศัยผู้อื่นและมีสถานที่ทำงานเป็นสัตส่วนเฉพาะแต่ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ 59 คิดเป็นร้อยละ 17.56 ส่วนไม่มีสถานที่ทำการกลุ่มมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 44 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.10 ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสถานที่

ด้านสถานที่ทำการกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มีสถานที่ทำการกลุ่ม	44	13.10
2) มีสถานที่ทำการกลุ่มแต่เช่าหรืออาศัยผู้อื่น	59	17.56
3) มีสถานที่ทำการกลุ่มเป็นของกลุ่มเองแต่ไม่เป็นสัตส่วนเฉพาะ ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน	94	27.98
4) มีสถานที่ทำงานเป็นสัตส่วนเฉพาะแต่ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน	59	17.56
5) มีสถานที่ทำงานเป็นสัตส่วนเฉพาะมีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัตเจน	80	23.81
รวม	336	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ด้านประเภทสมาชิก

จากการสำรวจพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่เปิดรับบุคคลทั่วไป มีจำนวน 232 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 69.05 และเปิดรับสมาชิกเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีจำนวน 104 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 30.95 ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านประเภทสมาชิก

ด้านประเภทของสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1) เปิดรับบุคคลทั่วไป	232	69.05
2) เปิดรับเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี เป็นต้น)	104	30.95
รวม	**336**	**100.00**

ที่มา: จากการคำนวณ

3 ด้านทะเบียนสมาชิกกลุ่ม

จากการสำรวจทะเบียนสมาชิก พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีทะเบียนเรียบร้อย เป็นปัจจุบัน และมีการตรวจสอบอยู่เสมอมีมากถึง 136 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 40.48 รองลงมาคือมีทะเบียนเรียบร้อย เป็นปัจจุบัน มีจำนวน 96 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีจำนวน 65 กลุ่มซึ่งคิดเป็นร้อยละ 19.35มีทะเบียนแต่ไม่เรียบร้อย/ไม่ทันสมัยเท่าที่ควร และไม่มีทะเบียนจำนวน 39 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 11.61 ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านทะเบียนสมาชิกกลุ่ม

ด้านทะเบียนสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มีทะเบียน	39	11.61
2) มีทะเบียนแต่ไม่เรียบร้อย/ไม่ทันสมัยเท่าที่ควร	65	19.35
3) มีทะเบียนเรียบร้อย เป็นปัจจุบัน	96	28.57
4) มีทะเบียนเรียบร้อย เป็นปัจจุบัน และมีการตรวจสอบอยู่เสมอ	136	40.48
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

4. ด้านระเบียบข้อบังคับ

จากการสำรวจกลุ่มออมทรัพย์พบว่า กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 160 กลุ่ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47.62มีระเบียบข้อบังคับเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่ม รองลงมาคือ มีเป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่มและแจกจ่ายให้แก่สมาชิกด้วยมีจำนวน 102 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 30.36 และมีกลุ่มออม

ทรัพย์จำนวน 61 กลุ่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 18.15มีระเบียบข้อบังคับที่ไม่เป็นเอกสารเช่น การตกลงกันด้วยวาจา ส่วนอีก 13 กลุ่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 3.87 ไม่มีระเบียบข้อบังคับ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านระเบียบข้อบังคับ

ด้านระเบียบข้อบังคับ	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มี	13	3.87
2) มีระเบียบข้อบังคับที่ไม่เป็นเอกสารเช่น การตกลงกันด้วยวาจา ฯลฯ	61	18.15
3) มีระเบียบข้อบังคับเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่ม	160	47.62
4) มีเป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่มและแจกจ่ายให้แก่สมาชิกด้วย	102	30.36
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

5. ด้านวิธีเก็บเงินสัจจะสะสม

จากการสำรวจพบว่า โดยส่วนใหญ่วิธีเก็บเงินสัจจะสะสมจะเป็นแบบสมาชิกไปส่งเองทั้งหมด มีจำนวน 163 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.51 รองลงมาคือมีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่เท่าๆกันมีจำนวน 53 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 15.77 สำหรับวิธีเก็บเงินสัจจะสะสมที่มีน้อยที่สุดคือ มีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่สมาชิกไปส่งเองสูงกว่า มีจำนวนเพียง 35 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 10.42 ส่วนวิธีที่กรรมการไปเก็บตามบ้านของสมาชิก และวิธีที่มีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง แต่สัดส่วนที่กรรมการไปเก็บสูงกว่า มีจำนวน 46 และ 39 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 13.69 และ 11.61 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านวิธีเก็บเงินสัจจะสะสม

ด้านวิธีเก็บเงินสัจจะสะสม	จำนวน	ร้อยละ
1) กรรมการไปเก็บตามบ้านของสมาชิก	46	13.69
2) มีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง แต่สัดส่วนที่กรรมการไปเก็บสูงกว่า	39	11.61
3) มีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่เท่าๆกัน	53	15.77
4) มีทั้งกรรมการไปเก็บและสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่สมาชิกไปส่งเองสูงกว่า	35	10.42
5) สมาชิกไปส่งเองทั้งหมด	163	48.51
รวม	336	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

6. ด้านวิธีการควบคุมทางการเงิน

กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการนำเงินฝากธนาคารเป็นประจำทุกเดือน มีจำนวน 223 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 66.37 รองลงมาคือมีการนำเงินฝากธนาคารเป็นครั้งคราวไม่มีกำหนดแบบแผนที่ชัดเจน มีจำนวน 83 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 24.70 และไม่ได้นำเงินฝากธนาคารมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 30 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 8.93ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านวิธีการควบคุมทางการเงิน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่ได้นำเงินฝากธนาคาร	30	8.93
2) มีการนำเงินฝากธนาคารเป็นครั้งคราวไม่มีกำหนดแบบแผนที่ชัดเจน	83	24.70
3) มีการนำเงินฝากธนาคารเป็นประจำทุกเดือน	223	66.37
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

7. ด้านบัญชีการเงิน

จากการสำรวจบัญชีการเงินของกลุ่มออมทรัพย์พบว่า ส่วนมากมีบัญชีที่ทำขึ้นเองพอดูหรือใช้ตรวจสอบได้จำนวน 168 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือมีเป็นบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ มีจำนวน 136 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 40.48กลุ่มออมทรัพย์ที่มีแต่ไม่เรียบร้อยไม่ถูกต้องตามแบบแผน มีจำนวน 28 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 8.33 และมีเพียง 4 กลุ่ม หรือร้อยละ 1.19 เท่านั้นที่ไม่มีบัญชีการเงิน ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านบัญชีการเงิน

ด้านบัญชีการเงิน	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มี	4	1.19
2) มีแต่ไม่เรียบร้อยไม่ถูกต้องตามแบบแผน	28	8.33
3) มีบัญชีที่ทำขึ้นเองพอดูหรือใช้ตรวจสอบได้	168	50.00
4) มีเป็นบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้	136	40.48
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

8. ด้านการประชุมใหญ่สามัญประจำปี

จากการสำรวจพบว่า การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการกำหนดแน่นอนการประชุมตรงตามกำหนดและมีรายงานการประชุมถูกต้อง สมบูรณ์ จำนวน 143 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.56 รองลงมาคือมีการกำหนดแน่นอนการประชุมตรงตามกำหนดและมี

รายงานการประชุมแต่ไม่สมบูรณ์ มีจำนวน 72 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.43 กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 50 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 14.88มีการกำหนดไว้แต่การประชุมไม่แน่นอน และไม่มีรายงานการประชุม ส่วนกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการกำหนดไว้มีการประชุมแน่นอนตรงตามกำหนดแต่ไม่มีรายงานการประชุมและไม่มีการกำหนดแน่นอนและไม่มีรายงานการประชุม มีจำนวน 38 และ 33 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 11.31 และ 9.82 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านการประชุมใหญ่สามัญประจำปี

ด้านการประชุมใหญ่สามัญประจำปี	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มีการกำหนดแน่นอนและไม่มีรายงานการประชุม	33	9.82
2) มีการกำหนดไว้แต่การประชุมไม่แน่นอน และไม่มีรายงานการประชุม	50	14.88
3) มีการกำหนดไว้มีการประชุมแน่นอนตรงตามกำหนดแต่ไม่มีรายงานการประชุม	38	11.31
4) มีการกำหนดแน่นอนการประชุมตรงตามกำหนดและมีรายงานการประชุมแต่ไม่สมบูรณ์	72	21.43
5) มีการกำหนดแน่นอนการประชุมตรงตามกำหนดและมีรายงานการประชุมถูกต้อง สมบูรณ์	143	42.56
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

9 ด้านเงินทุนของกลุ่ม

จากการสำรวจเงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์พบว่า ส่วนมากเงินทุนมีเฉพาะเงินสัจจะสะสม มีจำนวนมากถึง 266 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 79.17 รองลงมาคือมีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 1 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน) มีจำนวน 38 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 11.31 มีจำนวน 8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.38 ซึ่งน้อยที่สุดคือมีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่นมากกว่า 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน) ส่วนกลุ่มที่มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 2 แหล่ง (ยกเว้นเงินช่วยเหลือจากงบประมาณแผ่นดิน) และกลุ่มที่มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน) มีจำนวน 14 และ 10 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 4.17 และ 2.98 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านเงินทุนของกลุ่ม

ด้านเงินทุนของกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1) มีเฉพาะเงินสัจจะสะสม	266	79.17
2) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 1 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)	38	11.31
3) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 2 แหล่ง (ยกเว้นเงินช่วยเหลือจากงบประมาณแผ่นดิน)	14	4.17
4) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)	10	2.98
5) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่นมากกว่า 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)	8	2.38
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

10 ด้านการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม

จากการสำรวจการจัดสรรผลกำไรของกลุ่มออมทรัพย์พบว่า มีการปันผลเป็นเงินอย่างเดียวมากถึง 124 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 36.90 รองลงมาคือ ปันผลและเฉลี่ยคืน มีจำนวน 95 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 28.27 มีจำนวน 85 กลุ่ม หรือคิดเป็นร้อยละ 25.30 ที่มีการปันผล เฉลี่ยคืน และอื่นๆ ส่วนการเฉลี่ยคืนอย่างเดียวและไม่มีการปันผลเป็นตัวเงินแต่มีการปันผลเป็นสิ่งของ มีจำนวน 22 และ 10 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 6.55 และ 2.98 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 การดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ด้านการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม

ด้านการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มีการปันผลเป็นตัวเงิน แต่มีการปันผลเป็นสิ่งของ	10	2.98
2) ปันผลเป็นเงินอย่างเดียว	124	36.90
3) เฉลี่ยคืนอย่างเดียว	22	6.55
4) ปันผล และเฉลี่ยคืน	95	28.27
5) ปันผลเฉลี่ยคืน และอื่นๆ	85	25.30
รวม	**336**	**100.0**

ที่มา: จากการคำนวณ

4.2.2) ปัจจัยด้านแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์

จากการสำรวจระดับความคิดเห็นทางด้านปัจจัยด้านแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่องของกลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้ระดับความคิดเห็นมากมีจำนวน 142 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 44.51 มีเพียง 3 กลุ่มเท่านั้นซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.94 ที่คิดว่ากลุ่มออมทรัพย์ไม่ได้เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด โดยจากการสำรวจของกลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.727 และมีค่า SD เท่ากับ 0.967 ส่วน ระดับความคิดเห็นที่กล่าวว่ากลุ่มออมทรัพย์มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์มากมีจำนวนมากที่สุด 135 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.32ในขณะที่มีจำนวน 7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.19 ให้ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.489 และมีค่า SD เท่ากับ 1.052 ขณะที่ ทางด้านการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มออมทรัพย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มออมทรัพย์มีระดับความคิดเห็นมากจำนวน 143 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 44.83ซึ่งมากที่สุดและกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 3 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.94ที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.727 และ 0.950 ตามลำดับ หากพิจารณากลุ่มออมทรัพย์มีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่สมาชิกมากที่สุด คือ ระดับปานกลาง จำนวน 120 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 37.62 ในขณะที่จำนวน 9 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.82 ซึ่งน้อยที่สุดให้ระดับความคิดเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่สมาชิกน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.022 และ 1.290 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์มีการฝึกอบรมสมาชิกในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในระดับปานกลางจำนวน 104 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 32.60 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด ส่วนกลุ่มออมทรัพย์มีการฝึกอบรมสมาชิกในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงระดับน้อยที่สุดจำนวน 15 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 4.70 มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 2.981 และ 1.438 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน108กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 33.86ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด กล่าวว่า มีการส่งเสริมให้สมาชิกใช้การออมเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และมีจำนวนเพียง4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.25ที่คิดว่ามีการส่งเสริมให้สมาชิกใช้การออมเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.605 และ 1.007 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 139 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 43.57 ให้ความเห็นว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้มาก ในขณะที่มีเพียง1กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ0.31 ให้ความเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมา

ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.715และ 0.906 ตามลำดับ

หากพิจารณากลุ่มออมทรัพย์จำนวน 110 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 34.48 ซึ่งถือเป็นจำนวนที่มากที่สุดที่เห็นว่ามีการฝึกอาชีพเสริมและทักษะการประกอบอาชีพใหม่ๆ แก่สมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ นอกเหนือจากรายได้หลักในระดับมากและมีจำนวน 19 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.96 ที่เห็นว่ามีการฝึกอาชีพเสริมและทักษะการประกอบอาชีพใหม่ๆ แก่สมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้นอกเหนือจากรายได้หลักในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.019 และ 1.360 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์ที่เห็นว่าสร้างการเรียนรู้ภูมิคุ้มกันที่ดีแก่สมาชิก เช่น การสร้างครอบครัวอบอุ่นมีความสำคัญมาก เป็นจำนวน 127 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.81 ในขณะที่มีเพียง10 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.13 ที่เห็นว่าสร้างการเรียนรู้ภูมิคุ้มกันที่ดีแก่สมาชิกมีความสำคัญน้อยจนกระทั่งไม่มีเลย มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.564 และ 1.114 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 119 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 37.30 เห็นว่า สัดส่วนระหว่างหนี้สินและเงินออมของสมาชิก มีสัดส่วนเงินออมที่สูงกว่าในระดับมาก และไม่มีกลุ่มออมทรัพย์ใดเห็นว่าสัดส่วนระหว่างหนี้สินและเงินออมของสมาชิก มีสัดส่วนเงินออมที่สูงกว่าในระดับไม่มีเลย มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.470 และ 1.005 ตามลำดับดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ปัจจัยด้านแนวการใช้เศรษฐกิจพอเพียงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์

รายการ	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1) กลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจพอเพียง	62 (19.44)	142 (44.51)	96 (30.09)	10 (3.13)	3 (0.94)	6 (1.88)	3.727 [0.967]
2) มีการพัฒนาองค์ความรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์	42 (13.17)	135 (42.32)	107 (33.54)	19 (5.96)	7 (2.19)	9 (2.82)	3.498 [1.052]
3) การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มออมทรัพย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง	62 (19.44)	143 (44.83)	90 (28.21)	17 (5.33)	3 (0.94)	4 (1.25)	3.727 [0.950]
4) กลุ่มออมทรัพย์มีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่สมาชิก	37 (11.60)	76 (23.82)	120 (37.62)	53 (16.61)	9 (2.82)	24 (7.52)	3.022 [1.290]
5) กลุ่มออมทรัพย์มีการฝึกอบรมสมาชิกในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	42 (13.17)	83 (26.02)	104 (32.60)	41 (12.85)	15 (4.70)	34 (10.66)	2.981 [1.438]

รายการ	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
เช่น การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น							
6) มีการส่งเสริมให้สมาชิกใช้การออมเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	56 (17.55)	126 (39.50)	108 (33.86)	19 (5.96)	4 (1.25)	6 (1.88)	3.605 [1.007]
7) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้	59 (18.50)	139 (43.57)	99 (31.03)	18 (5.64)	1 (0.31)	3 (0.94)	3.715 [0.906]
8) มีการฝึกอาชีพเสริมและทักษะการประกอบอาชีพใหม่ๆ แก่สมาชิกเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้นอกเหนือจากรายได้หลัก	38 (11.91)	86 (26.96)	110 (34.48)	40 (12.54)	19 (5.96)	26 (8.15)	3.019 [1.360]
9) สร้างการเรียนรู้ภูมิคุ้มกันที่ดี แก่สมาชิก เช่น การสร้างครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น	57 (17.87)	127 (39.81)	104 (32.60)	11 (3.45)	10 (3.13)	10 (3.13)	3.564 [1.114]
10) สัดส่วนระหว่างหนี้สินและเงินออมของสมาชิก มีสัดส่วนเงินออมที่สูงกว่า	54 (16.93)	99 (31.03)	119 (37.30)	37 (11.60)	10 (3.13)	0 (0.00)	3.470 [1.005]

ที่มา: จากการคำนวณ

4.2.3. ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์

1) ด้านสังคม

จากการสำรวจปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ทางด้านสังคม พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม (เช่น ซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ เป็นต้น) สูงสุดในระดับมากจำนวน 165 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 51.72 ในขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.31มีการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรมในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 4.060 และ 0.828 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 126 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.50มีการพัฒนาคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ (เช่น

สนับสนุนงบประมาณ ฝึกอบรม เป็นต้น) ในระดับมาก ในขณะที่มีเพียง 10 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.13 ที่มีการพัฒนาคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ (เช่น สนับสนุนงบประมาณ ฝึกอบรม เป็นต้น) ในระดับน้อยที่สุด และมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.467 และ 1.157 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 137 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.95มีการพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ในระดับมาก โดยที่มีมีการพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.31 และมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.649 และ 1.065 ตามลำดับ

หากพิจารณากลุ่มออมทรัพย์จำนวน 147 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 46.08 ที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชน (เช่น การลดความขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น) ในระดับมากและมีจำนวน 6 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.88 ที่มีส่วนในการพัฒนาชุมชน ในระดับน้อยที่สุดและไม่มีเลย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.621 และ 0.824 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 155 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.59 เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (เช่น ร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น เป็นต้น) ในระดับมาก และมีเพียง 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.31เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในระดับไม่มีเลย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.903 และ 0.824 ตามลำดับดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสังคม

ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น						
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่มี เลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1.) มีการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม (เช่น ซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ)	94 (29.47)	165 (51.72)	52 (16.30)	4 (1.25)	1 (0.31)	3 (0.94)	4.060 [0.828]
2.) มีการพัฒนาคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ (เช่น สนับสนุนงบประมาณ ฝึกอบรม เป็นต้น)	51 (15.99)	126 (39.50)	95 (29.78)	26 (8.15)	10 (3.13)	11 (3.45)	3.467 [1.157]
3.) มีการพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มออมทรัพย์	60 (18.81)	137 (42.95)	95 (29.78)	15 (4.70)	1 (0.31)	11 (3.45)	3.649 [1.065]
4.) มีส่วนในการพัฒนาชุมชน (เช่น การลดความขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น)	47 (14.73)	147 (46.08)	100 (31.35)	13 (4.08)	6 (1.88)	6 (1.88)	3.621 [0.976]
5.) เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (เช่น ร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ฯ)	74 (23.20)	155 (48.59)	79 (24.76)	8 (2.51)	2 (0.63)	1 (0.31)	3.903 [0.824]

ที่มา: จากการคำนวณ

2) ด้านเศรษฐกิจ

จากการสำรวจปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 126 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.50 ที่มีความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์สามารถแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของสมาชิกได้ในระดับมาก และมีเพียง 3 กลุ่มเท่านั้นซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.94 ที่เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์สามารถแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของสมาชิกไม่ได้เลย โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.784 และ 1.034ตามลำดับ กลุ่มออมทรัพย์จำนวนมากที่สุดคือ 131 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.07 ให้ความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์สามารถช่วยให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้นในระดับมาก ในขณะที่มีเพียง1กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 0.31ที่ให้ความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ไม่สามารถช่วยให้สมาชิกมีเงินออมได้มากขึ้นเลย โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.934 และ 0.954 ตามลำดับ ส่วนระดับความเห็นที่มากที่สุด คือ กลุ่มออมทรัพย์สามารถช่วยสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพหลัก/อาชีพเสริมของสมาชิกได้ในระดับมาก เป็นจำนวน 126 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.50 ในขณะที่ระดับความคิดเห็นที่ต่ำที่สุด คือ กลุ่มออมทรัพย์ไม่สามารถช่วยสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพหลัก/อาชีพเสริม ของสมาชิกได้เลย มีจำนวน 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.25 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.806 และ 1.022 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 133 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.69 เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิดประจำวันของสมาชิกในกลุ่มได้ในระดับมาก ในขณะที่มีเพียง 2 กลุ่ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.63 เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ไม่สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของสมาชิกได้เลย โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.577 และ 0.918 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง จำนวน 135 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 42.32 ในขณะที่มีความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนในระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 16 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.02 โดยมีมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 2.959 และ 1.232 ตามลำดับดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1.) สามารถช่วยแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของสมาชิก	83 (26.02)	126 (39.50)	83 (26.02)	15 (4.70)	9 (2.82)	3 (0.94)	3.784 [1.034]
2.) สามารถช่วยให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น	98 (30.72)	131 (41.07)	68 (21.32)	16 (5.02)	5 (1.57)	1 (0.31)	3.934 [0.954]
3.) สามารถช่วยสนับสนุนเงินทุนใน	85	126	82	17	5	4	3.806

ด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
การประกอบอาชีพหลัก/อาชีพเสริมของสมาชิก	(26.65)	(39.50)	(25.71)	(5.33)	(1.57)	(1.25)	[1.022]
4.) สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของสมาชิก	45 (14.11)	133 (41.69)	111 (34.80)	23 (7.21)	5 (1.57)	2 (0.63)	3.577 [0.918]
5) กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนมากน้อยแค่ไหน	25 (7.84)	78 (24.45)	135 (42.32)	43 (13.48)	16 (5.02)	22 (6.90)	2.959 [1.232]

ที่มา: จากการคำนวณ

3) ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 156 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.90 ที่เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ มีกิจกรรมการรณรงค์ให้หมู่บ้านสะอาด น่าอยู่ เช่น การร่วมกันทำความสะอาดหมู่บ้านในระดับมาก ในขณะที่ระดับน้อยที่สุดและไม่มีเลยมีจำนวนเท่ากันคือ 7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.19 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.522 และ 0.989 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 104 กลุ่ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.60 เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์มีกิจกรรมการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการเกษตรในระดับมาก ในขณะที่ความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์มีกิจกรรมการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการเกษตรในระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 17 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.33 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.103 และ 1.298 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มออมทรัพย์จำนวน 124 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 38.87 มีความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีกิจกรรมการร่วมกันปรับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน เช่น การปลูกต้นไม้ ในระดับมาก ในขณะที่ระดับน้อยที่สุดและไม่มีเลยซึ่งเท่ากันมีเพียง 10 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.13 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.458 และ 1.118 ตามลำดับดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1.) มีกิจกรรมการรณรงค์ให้หมู่บ้านสะอาด น่าอยู่ เช่น การร่วมกันทำความสะอาดหมู่บ้าน ฯลฯ	36 (11.29)	156 (48.90)	96 (30.09)	17 (5.33)	7 (2.19)	7 (2.19)	3.552 [0.989]

ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
2.) มีกิจกรรมการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการเกษตร	34 (10.66)	104 (32.60)	101 (31.66)	42 (13.17)	17 (5.33)	21 (6.58)	3.103 [1.298]
3.) มีกิจกรรมการร่วมกันปรับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ในหมู่บ้าน เช่น การปลูกต้นไม้ ฯลฯ	47 (14.73)	124 (38.87)	106 (33.23)	22 (6.90)	10 (3.13)	10 (3.13)	3.458 [1.118]

ที่มา: จากการคำนวณ

4) ด้านสวัสดิการ

จากการสำรวจปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ทางด้านสวัสดิการ พบว่า มีกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 87 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 27.27 มีความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก เช่น ทุนการศึกษา ค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ระดับที่ต่ำที่สุดคือ ระดับน้อยที่สุด เป็นจำนวน 15 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 4.70 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.075 และ 1.540 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชน สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ในระดับมากและปานกลางเป็นจำนวนที่เท่ากัน คือ 101 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 31.66 ในขณะที่บางกลุ่มให้ความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชนในระดับน้อยที่สุด จำนวน 7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.19 โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 3.335 และ 1.354 ตามลำดับดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ด้านสวัสดิการ

ด้านสวัสดิการ	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1.) มีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก (เช่น ทุนการศึกษา ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ)	58 (18.18)	87 (27.27)	86 (26.96)	35 (10.97)	15 (4.70)	38 (11.91)	3.075 [1.540]
2.) มีการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชน (สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ)	60 (18.81)	101 (31.66)	101 (31.66)	25 (7.84)	7 (2.19)	25 (7.84)	3.335 [1.354]

ที่มา: จากการคำนวณ

5) ด้านการเมือง

จากการสำรวจปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์ทางด้านการเมือง พบว่า มีกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 86 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 26.96 ให้ความเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์ ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. ในระดับมาก และมีจำนวน 18 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 5.64 มีความเห็นในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SD เท่ากับ 2.611 และ 1.629 ตามลำดับส่วนกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 116 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 36.36 มีความเห็นตรงกันว่า กลุ่มออมทรัพย์มีการรณรงค์ให้สมาชิกออกไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกระดับ ในระดับมากที่สุด และมีเพียง 4 กลุ่มเท่านั้นซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.25 ที่มีความเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ไม่มีการรณรงค์ให้สมาชิกออกไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกระดับเลย โดยมีค่าเฉลี่ยและค่า SDเท่ากับ 3.856 และ 1.165ตามลำดับดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการเมือง

ด้านการเมือง	ระดับความคิดเห็น						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีเลย	ค่าเฉลี่ย [SD]
1.) ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น อบต.)	31 (9.72)	81 (25.39)	86 (26.96)	39 (12.23)	18 (5.64)	64 (20.06)	2.611 [1.629]
2.) มีการรณรงค์ให้สมาชิกออกไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกระดับ	116 (36.36)	95 (29.78)	76 (23.82)	14 (4.39)	14 (4.39)	4 (1.25)	3.856 [1.165]

ที่มา: จากการคำนวณ

4.3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์

ในกระบวนการหารูปแบบเพื่อพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ในขั้นตอนที่หนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในปัจจุบัน โดยใช้ SWOT ซึ่งพิจารณาใน 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการจัดตั้งกลุ่ม มุมมองด้านการเงิน/สินเชื่อ มุมมองด้านสมาชิก และมุมมองด้านการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในมุมมองด้านการจัดตั้งกลุ่มแสดงดังตารางที่ 4.23 พบว่า ในส่วนของจุดแข็งนั้น สมาชิกมีความเข้าใจและให้ความร่วมมือวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มเป็นอย่างดี ส่งผลให้การจัดตั้งกลุ่มทำได้ง่าย เพราะไม่มีความคิดเห็นขัดแย้ง นอกจากนี้การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากความต้องการผู้นำและคนในชุมชน จึงเป็นที่ยอมรับของชุมชน และคนในชุมชนต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้โอกาสกับคนที่ด้อยโอกาสให้มีการออม เมื่อพิจารณาถึง

จุดอ่อนด้านการจัดตั้งกลุ่ม พบว่า จุดอ่อนที่สำคัญ คือ ที่ตั้งกลุ่มไม่อยู่ในชุมชนทำให้การติดต่อ การทำธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงการประชุมไม่สะดวกอีกทั้งในการจัดตั้งกลุ่มทั้งผู้นำและสมาชิกยังขาดประสบการณ์ในการจัดตั้งทำให้มีความยากลำบากในเรื่องการจัดการและการดำเนินงานบางอย่าง แต่อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งกลุ่มแม้ว่าจะขาดประสบการณ์ แต่ก็ได้โอกาสจากกรมพัฒนาชุมชนและชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนที่ให้การสนับสนุนและแนะนำในการจัดตั้งกลุ่ม อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนด้วย ในขณะที่อุปสรรคในการจัดตั้งนั้น พบว่าอุปสรรคที่สำคัญคือ กลุ่มออมทรัพย์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกอยู่ทำให้ไม่เห็นคุณค่าของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอันเกิดจากผู้มีอำนาจในชุมชนและนายทุนในท้องถิ่นได้ขัดขวางการจัดตั้งกลุ่ม และดึงสมาชิกในกลุ่มไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

สำหรับการวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในมุมมองด้านการเงิน/สินเชื่อพบว่าจุดแข็งของของกลุ่มออมทรัพย์คือ มีเงินทุนมากพอที่จะให้สมาชิกกู้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกลุ่มที่มีจุดแข็งด้านนี้จะเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีระบบบัญชีที่ดีและมีความถูกต้องสำหรับกลุ่มขนาดอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มขนาดใหญ่ มีจุดแข็งในเรื่องการออกระเบียบกำหนดระยะเวลาในการออมเงิน การใช้คืนเงิน การปรับ ที่ชัดเจนมีสวัสดิการให้สมาชิก และสวัสดิการแก่ชุมชนมีการออกหนังสือเตือนผู้ที่ผิดนัดชำระหนี้มีระบบการให้เงินกู้เป็นระบบมีบุคลากรทางด้านการเงินที่มีความรู้โดยตรงมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำระบบบัญชีมีการกู้ฉุกเฉินระยะสั้นโดยไม่คิดดอกเบี้ยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินกู้นอกระบบและมีการปล่อยสินเชื่อแบบการพัฒนาอาชีพแสดงได้ดังตารางที่ 4.24

ในขณะที่จุดอ่อนด้านการเงิน/สินเชื่อนั้น พบว่า มีการใช้เงินกู้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์เช่น เงินกู้เพื่อนำไปใช้ในการซื้อปัจจัยการผลิต แต่กลับเอาไปใช้ชำระหนี้อื่น ๆมีการชำระเงินคืนไม่ตรงตามกำหนดและมีการกู้เงินเป็นลูกโซ่ โดยกู้เงินจากแหล่งหนึ่งไปใช้หนี้อีกแหล่งหนึ่งนอกจากนี้จุดอ่อนด้านสินเชื่อที่สำคัญ คือ การย้ายที่อยู่ของสมาชิกทำให้ไม่สามารถทวงหนี้ที่ติดชำระได้ ปัญหาเรื่องรายละเอียดสัญญาเงินกู้ไม่ครบถ้วนการปล่อยเงินกู้เกินวงเงินที่ควรจะได้รับ และผู้ต้องการกู้เงินมีจำนวนมากแต่ขาดคุณสมบัติในการกู้ สำหรับกลุ่มที่มีขนาดเล็ก จุดอ่อนที่สำคัญ คือ การขาดเจ้าหน้าที่บัญชี ทำให้ระบบทำบัญชีไม่ละเอียด เกิดเงินสูญหาย อีกทั้งยังขาดเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารงานสำหรับโอกาสด้านการเงิน/สินเชื่อ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์มีความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้เกิดการช่วยเหลือทางด้านการเงินภายในเครือข่ายอีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐมาให้คำแนะนำมีบริษัทเอกชนมาช่วยอบรมการทำบัญชีและมีแหล่งเงินทุนจากภายนอก ทำให้สามารถปล่อยเงินกู้ได้จำนวนมากแต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานทางด้านการเงินและสินเชื่อของกลุ่มกลับมีอุปสรรคในเรื่องภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ส่งผลให้สมาชิกไม่สามารถชำระ

หนี้ได้นโยบายของรัฐบาลที่ห้ามเด็กไม่บรรลุนิติภาวะเข้าร่วมกลุ่มทำให้ผู้ที่สนใจซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้ ขาดการเข้าไปแนะนำอย่างสม่ำเสมอจากกลุ่มที่มีขนาดใหญ่อันเป็นผลจากการเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มมีน้อยอีกทั้งยังมีการแข่งขันการปล่อยกู้จากกลุ่มของภาครัฐทำให้เกิดอุปสรรคในการทำธุรกรรมทางการเงินและสินเชื่อ

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านการจัดตั้งกลุ่ม

มุมมองด้านการจัดตั้งกลุ่ม	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	1) สมาชิกมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มและให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่ม 2) การจัดตั้งกลุ่มง่าย เพราะไม่มีความคิดเห็นขัดแย้ง 3) กลุ่มเป็นที่ยอมรับของชุมชน 4) การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากความต้องการผู้นำและคนในชุมชน 5) เพื่อให้โอกาสกับคนที่ด้อยโอกาสให้มีการออม	1) ที่ตั้งกลุ่มไม่อยู่ในชุมชน ทำการติดต่อไม่สะดวก 2) ขาดประสบการณ์ในการจัดตั้งกลุ่ม
	โอกาส	**อุปสรรค**
	1) ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนและชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 2) ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน	1) มีกลุ่มออมทรัพย์อื่น ๆ ภายในชุมชนทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดตั้งกลุ่ม 2) ผู้มีอำนาจในชุมชนขัดขวางการจัดตั้งกลุ่ม 3) นายทุนในท้องถิ่นดึงสมาชิกในกลุ่มไป 4)มีกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านมากเกินไป

ที่มา : จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในมุมมองด้านสมาชิกพบว่า จุดแข็งของสมาชิกคือ การมีวินัยในการออมมีระเบียบวินัยในการชำระเงินคืน ให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมมีความสามัคคีมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกสม่ำเสมอสมาชิกเชื่อใจในคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่บัญชี ทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในขณะที่จุดอ่อนทางด้านสมาชิกนั้น พบว่าสมาชิกไม่เข้าใจในระบบการออม ระเบียบ ข้อจำกัด และวัตถุประสงค์ของกลุ่มไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองขาดความเข้าใจในการค้ำประกันเงินกู้ไม่สนใจการเข้าร่วมอบรม ทำให้สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบสมาชิกหลายรายมีความต้องการใช้เงินมากกว่าการออม ในขณะที่บางรายมีรายได้น้อย ทำให้ไม่สามารถออมเงินและชำระคืนเงินได้อย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ในบางกลุ่มยังพบว่า สมาชิกมีการย้ายถิ่นฐานทำให้ความร่วมมือในกลุ่มลดลง ในส่วนของโอกาสด้านสมาชิก พบว่า กลุ่มมีการให้โอกาสแก่ทุกคนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มออมทรัพย์เหล่านี้ได้มีอุปสรรคทางด้านสมาชิก คือ การมีกองทุนหลากหลายทำให้เกิดการเข้า ๆ ออก ๆ จากการเป็นสมาชิก และยังพบว่าคนที่อยากเข้าเป็นสมาชิกแต่มีปัญหาเรื่องทะเบียนบ้านไม่อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด ทำให้ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกได้ ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์:มุมมองด้านการเงิน/สินเชื่อ

มุมมองด้านการเงิน/สินเชื่อ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	1) มีเงินทุนมากพอที่จะให้สมาชิกกู้ (กลุ่มใหญ่) 2) มีการออกระเบียบกำหนดระยะเวลาในการออมเงิน การใช้คืนเงิน การปรับ ที่ชัดเจน 3) มีสวัสดิการให้สมาชิก และสวัสดิการแก่ชุมชน 4) มีการออกหนังสือเตือนผู้ที่ผิดนัดชำระหนี้ 5) ระบบการให้เงินกู้เป็นระบบ 6) ระบบบัญชีดี มีความถูกต้อง (กลุ่มใหญ่) 7) มีบุคลากรทางด้านการเงินที่มีความรู้โดยตรง 8) มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำระบบบัญชี 9) มีการกู้ฉุกเฉินระยะสั้นโดยไม่คิดดอกเบี้ย 10) อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินกู้นอกระบบ 11) มีการปล่อยสินเชื่อแบบการพัฒนาอาชีพ	1) การใช้เงินกู้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ 2) การชำระเงินคืนไม่ตรงตามกำหนด 3) มีการกู้เงินเป็นลูกโซ่ (กู้จากแหล่งหนึ่งไปใช้หนี้อีกแหล่งหนึ่ง) 4) ขาดเจ้าหน้าที่บัญชี (กลุ่มเล็ก) 5) ระบบทำบัญชีไม่ละเอียด เกิดเงินสูญหาย (กลุ่มเล็ก) 6) ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารงาน (กลุ่มเล็ก) 7) การย้ายที่อยู่ของสมาชิกทำให้ทวงหนี้ไม่ได้ 8) รายละเอียดสัญญาเงินกู้ไม่ครบถ้วน 9) มีการปล่อยเงินกู้เกินวงเงินที่ควรจะได้รับ 10) ผู้ต้องการกู้มีจำนวนมากแต่ขาดคุณสมบัติ
	โอกาส	**อุปสรรค**
	1) มีการช่วยเหลือทางด้านการเงินภายในเครือข่าย 2) มีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐมาให้คำแนะนำ 3) มีบริษัทเอกชนมาช่วยอบรมการทำบัญชี 4) มีแหล่งเงินทุนจากภายนอก ทำให้สามารถปล่อยเงินกู้ได้จำนวนมาก	1) ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ส่งผลให้สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ 2) นโยบายรัฐที่ห้ามเด็กไม่บรรลุนิติภาวะเข้าร่วมกลุ่ม 3) ขาดการเข้าไปแนะนำอย่างสม่ำเสมอจากกลุ่มใหญ่ 4) การเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มมีน้อย 5) มีการแข่งขันการปล่อยกู้จากกลุ่มของภาครัฐ

ที่มา : จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านสมาชิก

มุมมองด้านสมาชิก	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	1) มีวินัยในการออม 2) มีระเบียบวินัยในการชำระเงิน 3) ให้ความร่วมมือในการเข้าประชุม 4) มีความสามัคคี 5) มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกสม่ำเสมอ 6) จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 7) สมาชิกเชื่อใจในคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่บัญชี	1) ไม่เข้าใจในระบบการออม ระเบียบข้อจำกัด และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2) ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง 3) สมาชิกย้ายถิ่นฐานทำให้ความร่วมมือในกลุ่มลดลง 4) สมาชิกมีความต้องการใช้เงินมากกว่าการออม 5) สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ 6) สมาชิกมีรายได้น้อย 7) ขาดความเข้าใจในการค้ำประกันเงินกู้ 8) ไม่สนใจการเข้าร่วมอบรม
	โอกาส	**อุปสรรค**
	1) ให้โอกาสแก่ทุกคนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	1) มีกองทุนหลากหลายทำให้เกิดการเข้า ๆ ออก ๆ จากการเป็นสมาชิก 2) คนที่อยากเข้าเป็นสมาชิกแต่มีปัญหาเรื่องทะเบียนบ้านไม่อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด

ที่มา : จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์ในมุมมองด้านการบริหารจัดการแสดงดังตารางที่ 4.26 พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีจุดแข็งคือ ด้านคณะกรรมการที่มีการประชุมพบปะกันสม่ำเสมอทุกเดือนทำให้เกิดการติดตามการดำเนินงานของกลุ่มอย่างชัดเจน อีกทั้งคณะกรรมการมีความรับผิดชอบและรู้บทบาทหน้าที่ของตน ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสำหรับระบบการทำงานนั้นกลุ่มส่วนใหญ่มีการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบมีการติดตามให้สมาชิกมาออมทรัพย์อย่างเข้มงวด และมีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ในขณะเดียวกันมีเงินทุนสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการ สมาชิก ไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพของตน และในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ใช้มติที่ประชุมทุกครั้ง ในขณะที่จุดอ่อน พบว่าเจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการบางกลุ่มขาดการประชุมสม่ำเสมอซึ่งมีคณะกรรมการไม่ให้ความร่วมมือเข้าประชุม เพราะไม่ตระหนักถึงความสำคัญคณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ขาดความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกระบบทำบัญชีไม่ละเอียด เกิดเงินสูญหายและบางกลุ่มมีการจัดเอกสารไม่เป็นระบบและมีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

สำหรับโอกาสทางด้านการบริหารจัดการนั้น พบว่ามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริมและสนับสนุน โดยมีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์มากในขณะที่อุปสรรคด้านการบริหารจัดการนั้นพบว่า เป็นอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ กล่าวคือ บุคคลภายนอกบางกลุ่มมีทัศนคติในเชิงลบกับกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคในเรื่องของความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากอุปสรรคในเชิงพื้นที่ และการติดต่อสื่อสาร

ตารางที่ 4.26 การวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์: มุมมองด้านการบริหารจัดการ

มุมมองด้านการบริหารจัดการ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
	1) คณะกรรมการมีการประชุมพบปะกันทุกเดือน 2) มีการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ 3) ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ใช้มติที่ประชุมทุกครั้ง 4) มีเงินทุนสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่คณะกรรมการ สมาชิก ไปอบรม 5) มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 6) มีการติดตามให้สมาชิกมาออมทรัพย์อย่างเข้มงวด 7) คณะกรรมการมีความรับผิดชอบรู้บทบาทหน้าที่	1) เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการขาดความรู้ในการบริหารจัดการ 2) บางกลุ่มขาดการประชุมสม่ำเสมอ 3) คณะกรรมการไม่ให้ความร่วมมือเข้าประชุม 4) ระบบทำบัญชีไม่ละเอียด เกิดเงินสูญหาย 5) การจัดเอกสารไม่เป็นระบบ 6) คณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ 7) ขาดความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก 8) การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง
	โอกาส	**อุปสรรค**
	1) มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริมและสนับสนุน 2) มีโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์มาก	1) บุคคลภายนอกบางกลุ่มมีทัศนคติในเชิงลบกับกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากอุปสรรคในเชิงพื้นที่ และการติดต่อสื่อสาร

ที่มา : จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม

ต้นฉบับไม่มีหน้า 54 – 56

เอกสารอ้างอิง

รัตนา วงศ์รัศมีเดือน.(2552).การออมกับวัฏจักรแห่งความยากจน.[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.dusithost.dusit.ac.th/rattana(วันที่ 6 พฤศจิกายน 2552).

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล.(2550).หนี้สินของครัวเรือนเกษตร.กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.(2541).กลยุทธ์การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง.กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สมชาย ภคภาสนิวิวัตน์.(2541).การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทย.กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2540). ธุรกิจชุมชนในเขตภาคเหนือ. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2550).แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10.[ออนไลน์] เข้าถึง/ได้จากwww.ldd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/index.htm (วันที่ 9 พฤศจิกายน 2552).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2552).ข้อมูลรายได้ประชาติ.[ออนไลน์] เข้าถึง/ได้จาก www.ldd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/index.htm (วันที่ 9 พฤศจิกายน 2552).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2550).ข้อมูลเศรษฐกิจเกษตร.กรุงเทพฯ:สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2550).สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2549.กรุงเทพฯ:กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

อาแว มะแส.2543.เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจและการเกษตร. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Aubert C., de Janvry A. and Sadoulet E. 2009. Designing credit agent incentives to prevent mission drift in pro-poor microfinance institutions. Journal of Development Economics 90: 153-162.

Cassar A.a.C., Lucas and Wydick, Bru. 2005. The Effect of Social Capital on Group Loan Repayment: Evidence from Artefactual Field Experiments.

Coleman B.E. 2006. Microfinance in Northeast Thailand: Who benefits and how much?. World Development 34: 1612-1638.

Copestake J. 2007. Mainstreaming Microfinance: Social Performance Management or Mission Drift?. World Development 35: 1721-1738.

Crabb P.R. 2006. Economic Freedom and the Success of Microfinance Institutions. SSRN eLibrary.

De Brauw A. and Rozelle S. 2008. Migration and household investment in rural China. China Economic Review 19: 320-335.

Dixon R., Ritchie J. and Siwale J. 2007. Loan officers and loan [`]delinquency' in Microfinance: A Zambian case. Accounting Forum 31: 47-71.

Godquin M. 2004. Microfinance Repayment Performance in Bangladesh: How to Improve the Allocation of Loans by MFIs. World Development 32: 1909-1926.

Hartarska V. 2005. Governance and performance of microfinance institutions in Central and Eastern Europe and the Newly Independent States. World Development 33: 1627-1643.

Hermes N., Lensink R. and Mehrteab H.T. 2005. Peer Monitoring, Social Ties and Moral Hazard in Group Lending Programs: Evidence from Eritrea. World Development 33: 149-169.

Kevane M. and Wydick B. 2001. Microenterprise Lending to Female Entrepreneurs: Sacrificing Economic Growth for Poverty Alleviation?. World Development 29: 1225-1236.

Mahmood S.A.R.a.T. 2009. Growth and Performance of Microfinance in Pakistan. Pakistan Economic and Social Review 47: 23.

Manning T.E. 2001. RE microfinance : New horizons for RE technologies in poverty alleviation projects. Refocus 2: 22-25.

Marek H. 2009. Management of microfinance institutions: Do subsidies matter? Journal of International Development 9999: n/a.

Mersland R. and Strem R.. 2008. Microfinance Mission Drift? World Development 38: 28-36.

Mersland R. and ystein Strøm R. 2009. Performance and governance in microfinance institutions. Journal of Banking & Finance 33: 662-669.

Microcredit and the Poorest of the Poor: Theory and Evidence from Bolivia.World Development 28: 333-346.

Morduch J. 2000. The Microfinance Schism. World Development 28: 617-629.

Naanwaab C.H., Valentina. 2008. EFFICIENCY IN COMMUNITY DEVELPOMENT LOAN FUNDS. World Development 28: 333-346.

Navajas S., Schreiner M., Meyer R.L., Gonzalez-vega C. and Rodriguez-meza J. 2000.

Nghiem H.C., T;Rao, D S P 2006 The Efficiency of Microfinance in Vietnam: Evidence from NGO Schemes in the North and the Central Regions. International Journal of Environmental, Cultural, Economic and Social Sustainability 2 8.

Qayyum A.a.A., Munir. 2006. Efficiency and Sustainability of Micro Finance.

Sanz L.J. and Lazzaroni M. 2009. Ago ra Partnerships Nicaragua: A micro venture capital fund. Journal of Business Research 62: 906-912.

The worldbank group.(2009).The Vicious Circle of Poverty.[online] WWW.World Bank.org/data.

Traca M.H.a.D. 2006. On the Efficiency Effects of Subsidies in Microfinance: An Empirical Inquiry.

Westover J. 2008. The Record of Microfinance: The Effectiveness/Ineffectiveness of Microfinance Programs as a Means of Alleviating Poverty. Electronic Journal of Sociology.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเลขที่ .....

สำหรับผู้วิจัย ☐☐☐

แบบสำรวจโครงการวิจัย เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจชุดนี้จัดทำขึ้น เพื่อใช้สำรวจการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นส่วนหนึ่งงานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนแห่งชาติ อนึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้ จะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มในโอกาสต่อไป

2. แบบสำรวจ 1 ชุด ใช้สำรวจข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์ 1 กลุ่ม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านการบริหารจัดการในรอบ 2 ปี

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์

<u>ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์</u>

1.1 ชื่อกลุ่มออมทรัพย์.....

1.2 สถานที่ตั้งกลุ่ม.....บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด .....

1.3 ปีที่ พ.ศ.ก่อตั้ง..... หรือ จำนวนปีก่อตั้ง.....ปี

<u>ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านการบริหารจัดการในรอบ 2 ปี</u>

รายการ	จำนวนเงิน (บาท/ปี)	
	2552	2553
1.จำนวนสมาชิก (คน)		
2. จำนวนเงินทั้งหมดที่ปล่อยให้สมาชิกกู้(บาท)		
3.ทุนดำเนินงาน		
3.1 ทุนเรือนหุ้นหรือเงินสัจจะสะสม(บาท)		

รายการ	จำนวนเงิน (บาท/ปี)	
	2552	2553
3.2 เงินฝากออมทรัพย์ (บาท)		
3.3 เงินฝากประจำ (บาท)		
4. รายได้รวม(บาท)		
6. ค่าใช้จ่ายรวม(บาท)		

ตอนที่ 3. ปัจจัยที่ผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์

3.1 ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ (ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตรงกับการดำเนินงานของกลุ่มท่านมากที่สุด)

เรื่อง	✓	ลักษณะทั่วไปต่างๆ
สถานที่		1) ไม่มีสถานที่ทำการกลุ่ม
		2) มีสถานที่ทำการกลุ่มแต่เช่าหรืออาศัยผู้อื่น
		3) มีสถานที่ทำการกลุ่มเป็นของกลุ่มเอง แต่ไม่เป็นสัดส่วนเฉพาะ ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน
		4)มีสถานที่ทำงานเป็นสัดส่วนเฉพาะ แต่ไม่มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน
		5) มีสถานที่ทำงานเป็นสัดส่วนเฉพาะ มีป้ายชื่อกลุ่ม และป้ายข้อมูลแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน
ประเภทสมาชิก		1) เปิดรับบุคคลทั่วไป
		2) เปิดรับเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี เป็นต้น) โปรดระบุ .....
ทะเบียนสมาชิกกลุ่ม		1) ไม่มีทะเบียน
		2) มีทะเบียนแต่ไม่เรียบร้อย/ไม่ทันสมัย เท่าที่ควร
		3) มีทะเบียน เรียบร้อย เป็นปัจจุบัน
		4) มีทะเบียน เรียบร้อย เป็นปัจจุบัน และมีการตรวจสอบอยู่เสมอ
ระเบียบข้อบังคับ		1) ไม่มี
		2) มีระเบียบข้อบังคับที่ไม่เป็นเอกสาร เช่น การตกลงกันด้วยวาจา ฯลฯ
		3) มีระเบียบข้อบังคับเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่ม
		4) มีเป็นหลักฐานเก็บไว้ที่กลุ่มและแจกจ่ายให้แก่สมาชิกด้วย
วิธีเก็บเงินสัจจะสะสม		1) กรรมการไปเก็บตามบ้านของสมาชิก
		2) มีทั้งกรรมการไปเก็บ และสมาชิกไปส่งเอง แต่สัดส่วนที่กรรมการไปเก็บสูงกว่า
		3) มีทั้งกรรมการไปเก็บ และสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่เท่าๆกัน
		4) มีทั้งกรรมการไปเก็บ และสมาชิกไปส่งเอง โดยสัดส่วนที่สมาชิกไปส่งเองสูงกว่า
		5) สมาชิกไปส่งเองทั้งหมด

เรื่อง	✓	ลักษณะทั่วไปต่างๆ
วิธีการควบคุมทางการเงิน		1) ไม่ได้นำเงินฝากธนาคาร
		2) มีการนำเงินฝากธนาคารเป็นครั้งคราว ไม่มีกำหนดแบบแผนที่ชัดเจน
		3) มีการนำเงินฝากธนาคารเป็นประจำทุกเดือน
บัญชีการเงิน		1) ไม่มี
		2) มีแต่ไม่เรียบร้อย ไม่ถูกต้องตามแบบแผน
		3) มีบัญชีที่ทำขึ้นเอง พอดูหรือใช้ตรวจสอบได้
		4) มีเป็นบัญชีที่ถูกต้อง ตามหลักการทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้
การประชุมใหญ่สามัญประจำปี		1) ไม่มีการกำหนดแน่นอนและไม่มีรายงานการประชุม
		2) มีการกำหนดไว้ แต่การประชุมไม่แน่นอน และไม่มีรายงานการประชุม
		3) มีการกำหนดไว้ มีการประชุมแน่นอนตรงตามกำหนดแต่ไม่มีรายงานการประชุม
		4) มีการกำหนดแน่นอน การประชุมตรงตามกำหนดและมีรายงานการประชุมแต่ไม่สมบูรณ์
		5) มีการกำหนดแน่นอน การประชุมตรงตามกำหนดและมีรายงานการประชุมถูกต้อง สมบูรณ์
เงินทุนของกลุ่ม		1) มีเฉพาะเงินสัจจะสะสม
		2) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 1 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)
		3) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 2 แหล่ง (ยกเว้นเงินช่วยเหลือจากงบประมาณแผ่นดิน)
		4) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)
		5) มีเงินสัจจะสะสมและเงินจากทางอื่น มากกว่า 3 แหล่ง (ยกเว้น เงินช่วยเหลือจากงบประมาณ แผ่นดิน)
การจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม		1) ไม่มีการปันผลเป็นตัวเงิน แต่มีการปันผลเป็นสิ่งของ
		2) ปันผลเป็นเงินอย่างเดียว
		3) เฉลี่ยคืน อย่างเดียว
		4) ปันผล และ เฉลี่ยคืน
		5) ปันผล เฉลี่ยคืน และอื่นๆ

3.2 ปัจจัยด้านแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์

รายการ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด(5)	มาก(4)	ปานกลาง(3)	น้อย(2)	น้อยที่สุด(1)	ไม่มีเลย(0)
1) กลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจพอเพียง						
2) มีการพัฒนาองค์ความรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ คณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์						
3) การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม						

รายการ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด(5)	มาก (4)	ปานกลาง(3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด(1)	ไม่มีเลย (0)
ออมทรัพย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง						
4) กลุ่มออมทรัพย์มีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนแก่สมาชิก						
5) กลุ่มออมทรัพย์มีการฝึกอบรมสมาชิกในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น						
6) มีการส่งเสริมให้สมาชิกใช้การออมเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง						
7) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรได้						
8) มีการฝึกอาชีพเสริมและทักษะการประกอบอาชีพใหม่ๆ แก่สมาชิก เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ นอกเหนือจากรายได้หลัก						
9) สร้างการเรียนรู้ภูมิคุ้มกันที่ดี แก่สมาชิก เช่น การสร้างครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น						
10) สัดส่วนระหว่างหนี้สินและเงินออมของสมาชิก มีสัดส่วนเงินออมที่สูงกว่า						

3.3. ปัจจัยทางผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มออมทรัพย์

รายการ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ไม่มีเลย (0)
<u>ด้านสังคม</u> 1.) มีการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม (เช่น ซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ เป็นต้น)						
2.) มีการพัฒนาคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ (เช่น สนับสนุนงบประมาณ ฝึกอบรม เป็นต้น)						
3.) มีการพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มออมทรัพย์						
4.) มีส่วนในการพัฒนาชุมชน (เช่น การลดความขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น)						
5.) เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (เช่น ร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น เป็นต้น)						
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u> 1.) สามารถช่วยแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของสมาชิก						
2.) สามารถช่วยให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น						
3.) สามารถช่วยสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพหลัก/อาชีพเสริม ของสมาชิก						
4.) สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของสมาชิก						
5) กลุ่มออมทรัพย์มีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนมากน้อยแค่ไหน						
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u> 1.) มีกิจกรรมการรณรงค์ให้หมู่บ้านสะอาดน่าอยู่ เช่น การร่วมกันทำความสะอาดหมู่บ้าน ฯลฯ						
2.) มีกิจกรรมการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการเกษตร						

รายการ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ไม่มีเลย (0)
3.) มีกิจกรรมการร่วมกันปรับภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อม ในหมู่บ้าน เช่น การปลูกต้นไม้ ฯลฯ						
<u>ด้านสวัสดิการ</u> 1.) มีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก (เช่น ทุนการศึกษา ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ)						
2.) มีการจัดสวัสดิการเพื่อชุมชน (สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ)						
<u>ด้านการเมือง</u> 1.) ได้รับการสนับสนุนความร่วมมือจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น อบต.)						
2.) มีการรณรงค์ให้สมาชิกออกไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกระดับ						

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น โดยมีลำดับคะแนนและความหมาย ดังนี้

ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีเห็นด้วย
ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ข้อคิดเห็นอื่นๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพที่ 1 การอบรมแบบมีส่วนร่วม: กระบวนการหาวิธีการและการเสนอทางเลือก ในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ณ เศรษฐศาสตร์ชุมชนเพื่อการพัฒนา

ภาพที่ 2 การประชุมแบบมีส่วนร่วม: กระบวนการหาวิธีการและการเสนอทางเลือก ในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ณ เศรษฐศาสตร์ชุมชนเพื่อการพัฒนา

ภาพที่ 3 การประชุมแบบมีส่วนร่วม: กระบวนการหาวิธีการและการเสนอทางเลือกในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ณ เศรษฐศาสตร์ชุมชนเพื่อการพัฒนา

ภาพที่ 4 การแสดงความคิดเห็นละแนวทางการแก้ไขปัญหา: กระบวนการหาวิธีการและการเสนอทางเลือกในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ ณ เศรษฐศาสตร์ชุมชนเพื่อการพัฒนา